

IRIAN TE BOKI AE

“TE MAIU AE ONRAKEN TE MAIU”

Iteraniba 3

(TE NAKONAKO MA TE UEA I NANON 10 TE WIKI)

K A N O A N A

Te Moantaeka

Iteraniba 4

A) TAIAN REIREI I BUKIN “KAINAOMATAN TE TAMNEI AE RAOIROI”

Te moani botaki: Karakinan te waki ae te Charismatic	8
Te Ka-2 ni botaki: Bai aika bou	14
Te Ka-3 ni botaki: Ana tangira te Uea	17
Te Ka-4 ni botaki: Te Kamaiuaki	22
Te Ka-5 ni botaki: Te Rairannano	27
Te Ka-6 ni botaki: Te Tamnei ae Raoiroi	32
Te Ka-7 ni botaki: Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi	36
Te Ka-8 ni botaki : Te Maiu ni Kiritian	38
Te Ka-9 ni botaki : Te Tokanikai iroun Iesu	43

B) TAIAN REIREI I BUKIN TE BOTAKI N TATARO AE TE CHARISMATIC

Neboan ao taromaurian te Atua	47
Te tataro n ribano	51
Te Tabekibai	52
Te “ribano n anene”	54

*** **

Iteraniba 4

TE MOANTAIEKA

N au tai ni wareka te boki teuana ke teuana, ao I aki warekia n tabetai man te MOANTAIEKA, ma I a ewekia naba nakon are i muina.

TAI KATOTONGAI N ANNE! Ba e kakawaki ae I kani kabarabara ni moan I iteraniban te boki aei! Ngkana e a tiba roko te Charismatic n te kawa ke te abamakoro teuana, ke ngkana tao e a manga karaoaki te course ae boou n te tabo teuana ike e a kaman tei iai ami botaki n tataro, ao uaiia ni wareki au taeka n ibuobuoki aikai, ngkami Leaders ni kabane!

Iai te bai teuana ae I raraoma iai ngke e a ti buti naba te waki ae te Charismatic man te abamakoro teuana nakon are teuana, ba te aekani charismatic ra ae e kabutaki? Tera te reirei ae a anganaki kaina? E bon roko irouia te Rongorongu ae Raoiroi? Ke akea riki te rongorongu ae roko ma ti taekan te tataro ae kamimi ae te “ribano”?

I taku n au iango ba te baere ti mamara riki iai boni kanoan te reirei n tainte course ae “Te Maiu ae Onraken te Maiu.”

E koaua ba e tabe ni kaboua te Ekaretia Iesu n anga aika a maiti ni bong aikai. Ma e bae n iai n tai nako te Onimaki ae maiu irouia aomata aika a kan riki ni koaua ba ana reirei Iesu. Ma a na kanga ni kauki nanoia nakon te Uea n te aro ae boou ngkana tao a aki tuangaki ma n reireiaki ke ni kauringaki te Rongorongu ae Raoiroi? Ao n te waki ae te Charismatic e bon riai n reireiaki raoi te aomata ma ni katauraaki nakon te tataro ae “Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi” ni maiuna. Ao ngkana e aki ao e rangi n uarereke uan ao muin te tataro anne irouna ngkanne.

E bia ibuobuoki ma ngkami te boki aei ba e na bebete riki te muioko ke te makuri ae ti anganaki, ae buokaia aomata ba e na kamaiuaki aia onimaki ao aia tangira ni kawain te Charismatic.

AIA TATARO LEADERS

“Moani bai nako ao tokini bai nako Iesu Kristo” (Kaotioti 22:13). Ao e bon aki matebuaka ara makuri nako ae ti karaoia irouna ao ma Ngaia n te korakora ae E anganira te Tamnei ae Raoiroi.

Ma ngaia ae a na bon tatataro Leadersaika a anga te course ni katoa wiki n aia tai ni botaki, ao riki, a na manga tataro i bukin ke i bukia nake a na anga te reirei ae kanoan te wiki. “Ngkana tiaki te Uea ae e katea te auti, ao a matebuaka tani kateitei” (Taramo 127)

AROA LEADERS KE MAIUUA MA TE UEA

A na bon riai n ataia n aki nanououa Leaders ni kabane, ao riki tan anga reirei ba a bonreitaki raoi ma te Uea ma n nim ma Ngaia. Bon akea ae e kona n riki ba te Leader ngkana e ataia ba iai te raure nako i marenana ngaia ma te Uea. Ao riki, a riaini kona n nora uan oin te course are a tia n rinanona Leaders ngke e moan katokabai te aba i aoia, ba e na kainaomataki ni maiuia te Tamnei ae Raoiroi. Ngkana bon akea te bitaki are e noraki, ke n namakinaki ni maiun te aomata i muin te tataro i bukini “Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi”, ao tao e aki tauraoui n te tai anne ao akea te bai ae e riki i nanona, ke tao e tia ni kanaki te kora iroun te riaboro ke ni karibaki irouia aroka aika a kateketeke. A riai ni kona akana a riki ba Leaders n tainte course aei ni kaotia n aki mama ao n akea naba te kamoamoia ba iai ana makuri te Uea ni maiuia ae a tia n noria. Maroroakina te iango aei i boni marenami, ao taekin maiumi n aron ae e kabarabaraki ikai, ngkami Leaders, i main tainte course.

TAAN ANGA REIREI

Tao te makuri ae e tara ni kanganga te anga reirei, ma boni moan te riai ma ni bongana, ao bon te makuri ae e na kariki ua aika bati ngkana e karaoaki raoi. Rinea temanna ke uoman aika iai irouia te konabai n te itera ae te anga reirei. Tai ira “wakin aonteaba” ae te boraoui: tai tibatiba ba a aonga ni bane Leaders n anganaki teuana aia tai n anga reirei! Ti aki bane n anganaki te karea ae te kona n anga reirei. Kakaia ba antai ae e konabai riki, ao tataro i bukina (tao ma te katokabai) ni katoa wiki i main tain te anga reirei (are nanona, i main te

botaki n tataro ngkana e a bo te reirei n tain te botaki n tataro). Ngkana tao iai uoman aika a rabakau riki n itera aei, ao a kona n uaia ni katauraoa te reirei ae banin raoi i bukin teuana te botaki, ma a na tibatikaia raoi mai maina ba antai ae e na anga te makoro ra. Ao ngkana tao e aki babane raoi iroun temanna ao e kona ngkanne ni kababanea riki te kauoman, are e tabe n ongora ngke e taetae raona.

Ngkana arona ba bon akea te tia reirei ae e reke ao tao a aki maiti kain te botaki, ao e kona naba ngkanne n iraki te waki ae kanga “Kamaiuan te Onimaki”: e na warekaki te makoro teuana, ao a manga okira te kibu teuana i muin teuana kain te botaki ni ibuobuoki n ota mani kabarabara i bon marenaia.

BAIRE TABEUA

- + E bon riai n reke irouia kain te course ni kabane te boki ae “Te Maiu ae Onrake te Maiu”. Ngkana e aki tauraoi ni karekea te boki aei te aomata i bukina ba tao irabui te tianti bona, ao nanona ba e bon aki taka, ao akea bonganan ngkanne te course aei irouna.
- + E raioiroi ngkana a toa baia Leaders n te boki ae “Irian te Boki ae te Maiu”. Ngkana tao a aki , ao a na riai ni korea iaon te beba i main botakin nako te group ae uarereke batera kanoan te botaki.
- + A bon riai n anganaki reirei ni kabane aika a mena iaon te **(Iteraniba 3 – 26)** i bukia akana a ira te course. Ma a inaomata Leaders n rinei taian reirei i bukin kairan te botaki n tataro man te makoro B) (Iteraniba 27 -31) ba tera ae a kainanoia riki iai.
- + Kawain te boki aei bon te bobotaki n tataro ae iai kanoana te reirei ae kanoan te wiki. E raioiroi te kawai aei n tabo ike e tuai n tei iai te Charismatic. Ma a boni inaomata Leaders n rinea te kawai riki teuana ngkana e raioiroi riki. Ngkana tao e a kaman tia n tei te botaki n tataro ao e a tiba manga karaoaki te course teuana i bukia aika a bou, ao e raioiroi riki ngkanne ngkana iai te anga reirei i main ke i muin te botaki n tataro n te aro are a na aki bane kain te botaki n tataro ni manga ongora riki n taian reirei aika a kaman tia n reireiaki iai.

- + Taraia: a tuai ni baina te boki ae “Te Maiu” kain te course i muin te moani botaki i bukin aia tai n tataro, ma a butiaki ba a bane ni wareka iai te Moantaeka. Ma ngaia ae e kona ni karaoaki te kauoua ni botaki n te bong naba are i muina, ke n te tai ae e baireaki iai, e ngaie ngke tao tiaki teuana raoi te wiki i muin te moani botaki.
- + Akea te katokabai ae e na karaoaki i bukia aika boou i main te tataro i bukini “Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi” (ma ti i bukin aorakia ngkana tao a tia ni bubuti buokaia).

Ti bane n anganaki anaTarena te Uea aika maiti, tao 2, ke 5 ke 10 ke tao ti teuana. Ti na uaia ni kabonganai ma te kukurei ngkai ti toro iroun te Uea ae akea n ai aekana, ae Uean te Tangira! E bia tangiraki n tabo ni kabane Atinibann Iesu ae Moan teTabu”!!

Manoku

Reprinted: 4 May, 1994

Tebetemba 1983

A) TAIAN REIREI AIKA A NA ANGANAKI NI KATOA WIKI N AIA TAI NI BOTAKI AKANA KATAURAOAKI NAKON TE TATARO I BUKIN “KAINAOMATAN TE TAMNEI AE RAOIROI”.

Te moani botaki: KABARABARAN TE WAKI AE TE CHARISMATIC

- A na bon tataro i bon i bukia tani course aei i main te botaki nako ao a na tataro i bukia ni kabane aika ana ira te course.
- A kaboaki nako boki aikai: **“TE MAIU AE ONRAKE N TE MAIU” “TE BOKI N ANENE” I MAIN TE MOAN BOTAKI AO I MUINA NABA. AKEA TEMANNA AE E NA KONA N IRA TE COURSE N AKI KABOA OIN ANA BOKI AE “TE MAIU AE ONRAKE TE MAIU”.**

1. -Kaukana

- Te rei anene (anene aika bou)
- Te tataro iroun te Leader temanna
- Oin ana moantaeka te Leader
- (Te kikina ngkana e riai)

2. -Te reirei: Te Maiu ni Kiritian, ao te Tamnei ae Raoiroi

Ngkana e ti taekinaki te taeka ae “Te Maiu ni Kiritian” ao e a ti reke naba aia iango angia aomata ba “Te Maiu ni kekeiaki”, ke te maiu ae kanganga ma n rawawata.

Tao ti bebete riki ngke arona ba e aki roko Iesu? Bon tiaki! Te “Euangkerio” bon te “Rongorongoe ae Raoiroi” ae e kakukurei. Ae nanona, ba bon te bai ae e kakukurei te Maiu ni Kiritian, e ngae ngke ti na boni bo naba n ai aroia aomata nako n taiani kanganga ma rawawata.

Iteraniba 9

Ma oin rokon Iesu ba e na kamaiura ma ni kabebeteira ao tiaki ba e na karawawata maiura.

E kanganga irakin Iesu irouia Kiritian aika moan te bati i bukina ba kanga a maninga te Tamnei ae Raioiroi, ae Ngaia te ang ao te korakora ae E anganira Iesu. E koaua ba e kanganga kekeiakinan te Maiu ni Kiritian n akea Ngaia, ba e uarereke uan ara kekeiaki.

A bane Kiritian n anganaki te Tamnei ae Raioiroi n te Takamentu ae te Babetito. Ma ngkana e aki mamakuri te Tamnei ni maiuia ao a na bon aki kona ni kariki ua aika bati n ai aron ana kantaninga Iesu i bukia. Ma ngkana e tangiria te Kiritian ba e na kairaki ni bai ni kabane ni maiuna i roun te Tamnei, ao ngkana e tauraoui n angan te Tamnei te inaomata i aoni bai ni kabane, ao ngkana e butia Iesu ba e na kamaiua i nanona makan te Tamnei ae Raioiroi, ao ngkanne e nang tiba noraki te okoro ma are mai maina, ao e riki ba te bai ae moan te kamaiu, "Te Maiu ni Kiritian."

E na oti ma n noraki makan te Tamnei ni maiun te Kiritian n itera aikai:

- Te ungannano ni kan tataro (ao riki ni kan neneboa te Uea)
- Te kan iraorao ma tarina ma manena n te Aro.
- Te rau riki ni mwengana.
- Te kona n tokanikai i aoni mamarana ke ana bure aika tao e aki kona mai maina
- Namakinan te Uea ae Iesu ba e maiu ao e kaan ma ngaia.
- Norakin ana karea te Tamnei ae Raioiroi.

E na bon bae n iai te kekeiaki n ibuobuoki ma Iesu ngkana ti a tia ni manga kunea n te aro ae bou. Ma te bai ae bon te moani bai, i aoni baai ni kabane, boni butimaeen ma kakoauan te Rongorongo ae Raioiroi.

E tangiriko te Atua! Ao E tangiria ba ko na ataia n te aro ae bou ba e rangi ni kaan riki ma ngkoe nakon are ko taku. E tangiria naba ba ko na namakina riki makana ni maium!

Iteraniba 10

A maiti ana kawai te Uea n ibuobuoki ma ana aomata i bukin karekean baikanne. Ma te kawai ae ti na reirei ma n toua bon kawain “Te Charismatic”. Uabui tabun te mirion Katorika aika a tiba manga kunea te onimaki ae maiu ao te tangira ae bou n ririki aika a nako n te waki aei.

Karakinan te “Charismatic Renewal” (Kabouan te Ekaretia nikawain ana karea te Tamnei ae Raoiroi)

E bon aki kateaki te Charismatic” n ai aroia botaki aika a kateaki iroun te aomata temanna ke temanna. Kanga tiaki te botaki ni koaua n ai aroia botaki nako ma e eti riki ngkana ti kangai; ba kanga te karanga ni karatia teuana ae e angan te Ekaretia te Uea n tai aikai.

E moani butimaeaki n Aro ni Kamatuaika uarereke tabeua (Pentecostals) ni moan te bubua n ririki aei. Tao nimabui te ririki i muina, ao e a rokoirouia Aro ni Kamatu aika a bubura nai aron te Baptist, te Lutheran ao a maiti riki. Te Ekaretia Katorika bon te kabanea n Aro are e rokoiai te waki ae te Charismatic, ma e rangi ni butimaka riki wakina nakon Aro ni Kamatu.

Moan te boou te waaki aei n te Ekaretia Katorika ba e a tiba roko iai n 1966. Bon taan reirei ao ataein te reirei n te kura ae rietata (University) i Amerika (Pittsburg) ake a moan ongo taekan “Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi” ae e kona n reke n te onimaki ao n te bubuti nakon te Uea. Bukin te waki aei, ke botona ba ena kainaomataki ni maiun te aomata, ao ni maiun te Ekaretia ana karea te Tamnei ae Raoiroi n aron are e kabarabara St. Bauro i nanon ana moan reta nakoia I-Korinto (Makoro 12 & 14). A bo ngkanne ma kain te botaki n tataro teuana ao a bubutiba ana buoka aia bubuti i bukin “ Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi” are irouia. Ngke a tia ni karaoa aei ao a namakina te bitaki ae bati i nanoni maiuia ao n aia bobotaki. E ririkirake i nanoia maiuakinan te tataro n neboneboa te Uea ma ni katituaraoia. E taetae te Uea nakoia n te katei ae e aranaki ba te taetae ni burabeti, ae ana rongorongon te Uea ae katinakoa temanna n oin ana taeka. A tatataro naba ma aoraki aika a maiti i bukin te katoki aoraki, ao a maiti aika a tia ni kamaiuaki i muiun aia tataro. A taku ba e boni ngae ngke kain te Aro ni Katorika ngaia ma ngkoa, ao a bon tiba namakina maiun aia onimaki ae e a reke ngkai n te waki aei.

Iteraniba 11

E tabe n ataki teutana i muin teutana te waki aei, ae ana waki te Tamnei ae Raoiroi i nanon te Ekaretia Katorika. Tao iraua ngkai te mirion ni bong aikai a tia ni butimai ana karea te Tamnei ae Raoiroi i muin are e a tia n tataro te aba ibukia, ba e bia noraki ni maiuia, makan te Tamnei ae Raoiroi. Iai kaina aika Karetinare ma Ebikobo, ao e a kani buta aonnaba.

E moani karaoaki te botaki ae bubura i Roma n te ririki 1975. A roko iai 10,000 kaina, ao a butimaeaki iroun te Bobe ae Bauro VI n ana Umantabu ae St. Betero ni bongin te Bentekota.

Bon te Bobe ae e kaira te Tutia, ao e kaotia n ana kaotioti, ba te bai ae moan te raoiroi i bukin te Ekaretia te Charismatic (“a chance for the Church”).

N te ririki 1981 ao a butimaeaki 500 tabun Leaders man 110 aba ike e tei iai te Charismatic iroun Bobe loane Bauro II. E taku ngaia n ana kaotioti nakoia ba e noraki n ririki aika nako ba e koaua ana taeka Bauro VI ngke e kangai ba te bai ae raoiroi i bukin te Ekaretia (“chance”) te Charismatic. E kaungai nanoia ao e katoka ana taeka ni kangai: “N na muiokoa ami waki ae kakawaki aei, i bukin kabouan te Ekaretia ke kamaiuan te onimaki, nakon Nei Maria ae Tinan te Atua ao Tinara naba, ao I anganingkami i nanon tangiran natina ae Iesu Kristo ae ara Uea au karaoiroi”

(And it is this woman, Mary the mother of God, and our Mother, ever obedient to the prompting of the Holy Spirit, that I confidently entrust your important work for renewal in and of the church, In the love of her son our lord Jesus Christ, I willingly impart to you my apostolic blessing”)

TE COURSE ae “TE MAIU ae ONRAKE nteMAIU

Te kawai ae bati ni babainaki n tabo nako bon te kataneiai moa n te reirei ae aranaki ba “The life in the spirit seminar” ke ae ti aranna ba te reirei i bukin te maiu i nanon te Tamnei ae Raoiroi. Oini bukin te reirei anne bon katauraoaia kaina nakon te tai are e na bo iai te tataro ni bubuti ae “Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi.”

Iteraniba 12

N te waki ae te “Charismatic” ti butia iai Iesu ba e na kamaiua i nanora uan taian takaramentu aika ti a tia n anganaki iai te Tamnei ae Raoiroi.

Ao tera ara bubuti? Ara bubuti bon kakorakoran riki ana makuri te Tamnei ae Raoiroi ni maiura. Ao tera arora ni bubuti, ae e na kaekaira iai te Uea?

1- Ti riai n taka ngkana ti bubuti

Ngkana e aki taka ni kani moi te aomata, ao e na bon aki rin nimana, ao bon akea ingaingan nanona ni kainanoa te ran. E kangai Iesu: “Ane e taka ni kani moi, ao ke e nakoiu, ao ke e moi” (Ioane 7:37). Ti riai n taka ma ni baki, ba e aonga ni kona n anganira riki te Tamnei ae Raoiroi Iesu. Ngkana ti aki taka ke ni baki, ao tiaki kona ni bubuti raoi ma nanora ni koaua. E ti kona ni kanakoaki i roun Iesu te Tamnei ae Raoiroi nakon te Aomata ae matennanoia ni koaua.

2- Ti riai ni bubuti ma te Onimaki

Aio te kabotau teuana: Aongkoa, iai i aon am abamakoro temanna te I-matang are ko rangi n iraorao ma ngaia. E a kaman tuangko ba ngkana iai te bai teuana are ko kainnanao iai, ao e tauraoi nanona ni kani buokiko iai. E maeka i tabon te aba are ko maeka naba iai, ao ngkoe ko maeka n tabona are te tabona. Ao akea ba e a karina n roko iroum te rongorongoa ba ko riai ni kiba nako Tarawa n te wiki aei. E aki tauraoi kantokam, ba e a tare am tianti i nanoni baim n te tai anne. Ko a tia n ataia ba e na ti reke buokam iroun raoraom are te I-Matang, ai ngaia are ko a teirake ba ko nangi nakoina ni bubutia buokan kainnanom anne. Bon akea te nanououa iroum, ba ko bon onimakina buokam ba e na bon reke irouna ngkana ko bubutia.

Bon raoraom Iesu are e a tia n tuangko ba kona “Bubuti ao kona anganaki”. I nanon wiki aika i maira ao ti na bon teirake ba tina kawara Iesu ni bubuti buokara n te bai are ti rangi ni kainanoi riki iai, ba e na bae n reke iroua. Ngkana ti a roko n te kanimaua ni wiki ao ti tebo ma ti a bon roko ni kaota ara bubuti nakon Iesu. I nanon wiki aika i main te kanimaua ni wiki ao bon ara tai ni katauraoi nanora ba ti aonga ni bubuti ma nanora ni koaua n te onimaki.

Iteraniba 13

Te moan wiki ti tebo ma te moani kawa, are e mena i main kawaira ni kawara Iesu, are ti na tiku moa iai n ongora iai taekan te aeka ni maiu ae e bou ae e kan anganira Iesu. Te kauoua ni wiki bon ti tebo ma te kauoua ni kawa.

Te kateniua, kona bon butimaeaki iai i bukin atakin taekan te kamaiuaki, ao te kaaua ni kawa bon te tabo are tina tiku iai n tuoi nanora i main ara bubuti are ti nang roko ibukina nakon Iesu, are e mena n te kawa ane imaira, ba e uara, ti a tauraoui ni koaua ni kaota ara bubuti, ke ti tuai. Iai bai aika ti riai ni kaki mai nanora aika ti atai ba e ribai Iesu? Ngkana iai te bai teuana ke teuana are ko ataia ba e tukiko nakon Iesu ni kaota am bubuti, ao ngkanne ko na buokaki n te wiki aei ba ko na raira nanom.

N te ka-5 ni wiki, ao kanga ti a roko n te kawa ae i main ana kawa Iesu are e maeka iai. Kona reireiaki iai taekan te Tamnei ae Raioiroi. Teuana te wiki i muina ao ko na bon waki ni kawara Iesu n tabeka am bubuti nakoina ba e na “Kainaomata ni maiuim te Tamnei ae Raioiroi”. I nanoni wiki akana i muina ao ai boni buokan maiuira ba ti aonga n rikirake ni kairaki iroun te Tamnei ae Raioiroi.

3- Aia tai n titiraki Aomata ao te Motirawa

4- Te botaki n Tataro

(Tai kamanna ngkana aki tataneiai iai Aomata. Katauraoa ana taeka te Uea man te boki ae “Te maiu”.)

5- Te Karin Ara i bukin te course

6- Karaoan taian groups aika e uarereke

7- Kanoan te wiki ae i maira:

A tuai ni karaoa aia 15 ni miniti kain te course ae boou, ma ana bane ni butiaki, ba a na wareka te moantaeka n te boki ae “Te Maiu” ni teraniba 2 ni karokoa 7.

8- Te kabanea n anene

Iteraniba 14

Te kauoua ni botaki: Baika a boou

- Ana boni manga tataro i bon irouia ao i bukia Leaders ake a na anga te reirei n te botaki aei. A na butia te Uea i bukia nake a tia ni karin araia ba a na ira te course. A na tuoia te botaki ae e nako: raioiroina ao aki raioiroina.

1 Kaukana

- Te tataro ni kaukuki (iroun te leader temanna)
- Oin ana moantaeka te leader temanna
- Te reirei teuana i bukin te Botaki n tataro (man makoro **B** Iteraniba 46-53)

2 Taiani groups aika a uarereke

- Katekatekaia n aia group ma aia Leader (4-8 kaina)
- E na tuoaki ba a tia ni karekea aia boki ae “Te Maiu” ke iai aika a tuai.
- E na tuoaki ba a na tia ni bane ni wareka te Moantaeka ni Iteraniba 2-7 n aron tuangakia
- Ngkana tao e noraki ba a maiti aika a tuai ke tao e aki bane n ota irouia ao e na warekaki ngkanne n te tai naba aei Iteraniba 3-7 man teboki ae “Te Maiu”.
- A na karaoia n ai aroni karaoan “Kamaiuan te Onimaki” ke tao e na warekia ma ni kabarabara te Leader Manin te tai: tao 20 nakon 30 te miniti.
- Ngkana a tia ni bane ni warekia ma i maina ao e na bon kaokia naba ni kauarerekea te tia anga te reirei.

Te reirei: BAIKA A BOU”

Ti tangiri riki baika bou nakoni bai aika a bai ni kawai aika a mane. Bon nanon te Uea ba e na boou ma ni mamaiu n tai nako ara tangira ao ara onimaki. A maiti Kiritian aika a babaina te taeka ae kangai: “I mamara”, ao tabeman a atoatongnga ba kanga te bai are a kamoamo a iai. Ni wiki aika i maira ao e na buokira te Uea ni manga kaboua ara onimaki ao ara tangira. E taku Iesu: “Ao ngkai I a oniki bai ni kabane ba a na bou.”(Kaotioti 21: 5)

Tao e rangi ni bati te bai ae riai n onikaki ba te bai ae bou ma maium, ao ko aki kona n onikia ngkoe n oin am kekeiaki. Ma e boni kona Iesu, ao nanona e boni kani buokiko iai.

E roko Iesu ba E na anga te Tamnei ae Raoiroi nakoia aomata. I nanon taian Euangkerio aika aua,ao e kaotiota taekan Iesu loane te tia Babetito ni kangai: “E na babetitoi ngkami n te Tamnei ae Raoiroi” (Mareko 1:8)

E berita Iesu nakoia ana reirei ba E na kanakoa nakoia te Tamnei ae Raoiroi (Ioane 14:12-13, 16-17)

E kangai Iesu i main waerakena nako Karawa: “Kam a tia n ongo irou, ba e babetito loane n te ran, ma kam na babetitoaki ngkami n te Tamnei ae Raoiroi i muin tabeua te bong” . (Makuri 1:5)

Ao bon te Tamnei ae Raoiroi ae E a Kaman tia ni maeka i nanora ma ti totokoi ana makuri n ara bure, ae E kona ni manga karikira ba “Aomata aika boou”.

- Tabeka te anene te korana.

Ara ibuobuoki ma te Uea : Ara tataro ni katoa bong

Reirei ao kabarabara raoi ae e koreaki n te iteraniba 8 n te boki ae “Te Maiu”. (taekan naba te tataro).

Iteraniba 16

Te bai are moan te kakawaki n am tai tataro bon te onimaki ae onimakinan Iesu ba e mena iroum. Ngkai ti tataro e a kaman n tauraoui ni butimaira Iesu. Ngkana ti atong manewen ara tataro ao e boni kakauongo n ongora iroua. Ngkana ti wareka ana Taeka te Atua, ao ti na boni kakoaua ba boni Ngaia are e taetae nakoira i nanon te wareboki are ti warekia.

Bon te Tamnei ae Raoiroi ae na buokira n ara tai n tataro. Ti kona ni kakoaua ara waki aei ma te borau n te wa, ba ngkana iai te ang ao e raoiroi ngkanne te mananga. Ao ai arora naba n ara tai n tataro ba n ai aron te ang ae kabuta te wa ni borau ao bon te Tamnei ae Raoiroi ae e kairira n ara tai n tataro. Ngkana e aki bo n te ang wam ao e na bon aki buti – ao ai arora naba n ara tai n tataro, ba ngkana e aki buokira te Tamnei ae Raoiroi, ao ti aki kona n tataro.

Ti na bon riai n ataia, ba ngkana ti motinnano ba tina kakawara te Uea ni katoa bong, ao ti na boni kakaraoia i bukina ba ti bon tangiria. Ti na kakaraoa ara tataro tiaki i bukin ungan nanora ni karaoia, ba ngkana arona anne, ao ti na manga katikua ngkana a manga aki unga nanora n te tai teuana. Ti kakaraoa ara tataro i bukina ba ti bon riai ni kakaraoia, ba boni baeia aomata nako, ba e kangai te moan Tua; “Ko na tangira te Uea ma nanom ni kabanea, tamneim ao korakoram ni kabanea, ao i aoni bai ni kabane.” (*Tua Kaua 6:5 n reitaki ma kiibu riki ake tabeua man te Baibara aika a taekina te tua aei*)

Tao iai iroua aika a tia ni kaan n tai nako ma te Uea, ao e na boni buokia Iesu ni kaania riki ma Ngaia n te waki aei. Ao i bukia nake a rangi n raroa ma Ngaia, ao e na boni katikia nakon Atinibanna ma ni karikia ba aomata aikaboou. Ma angin te aomata a bon ti mamara n tabetai ke tai nako, ma bon nanon te Uea ba a na ninikoria ma ni korakora tan iria.

- Aia tai n titiraki aomata

1. Te Botaki n Tataro

Iteraniba 17

Ngkana ko kan reirei riki taekan te botaki n tataro ao rinea te reirei teuana man B)N tainte botaki n tataro, ao a na karaoa aia Motinnano kain te course , ba a na kakaraoa aia (15 ni miniti) ao a na roroko ni katoa wiki. E na karaoaki n te aro ae a na baireia raoi Leaders.

5. Kanoan te wiki ae i maira:

A na bane ni moana ngkai Wiki 1 “Baika a Bou” kain te Course n aia tai n tataro ni katoa bong.

Te katenua ni botaki: ANA TANGIRA TE UEA

1 Kaukana

Ti tebo ma are ni botaki aika a nako.

2 Te reirei teuana i bukin te botaki n tataro (man makoro B n iteraniba 48ff)

Rinea am reirei teuana ba aonga n inaomata riki kain te course n neboa aia Uea.

3 Te Botaki n Tataro

N te botaki aei e karaoaki te botaki n tataro n te aro are a na anganaki te reirei ae taekan ana Tangira te Atua. Kanga i nanon te tataro. Bon ti te Tamnei ae Raoiroi ae e kona n rota nanon te aomata n ana tangira , ao e bebete riki ana makuri aei ngkana e tabe n tataro te aomata.

Karekea te ang ae e riai i bukin te botaki n tataro, tao te kainababu moa ke te anene ae e okioki tabeua te tai n aron aikai: “uuu ke Neboa Iesu, Neboneboia” aoi muina wetea te Tamnei ae Raoiroi ba e na roko n taetae nakoia kain te course. Waki ngkanne nakon te nebonebo. Ngkana e bati neboneboan te Uea ao a uki riki nanoia aomata i muina ni kan ongora n te Rongorongorongo ae Raoiroi. Ngkana ko namakinna ba a tauraai aomata ni butimaea ana Taeka te Atua, ao rinea te wareboki teuana man te Wiki 2 n taekan ANA

TANGIRA TE UEA. Ko anga reirei i muina: (Ko kona naba ni karekea buokam i bukin te reirei aei n ana rereua Fr. Fio, 'Ana tangira te Atua te Tama')

3. Te Reirei: Ana Tangira Te Uea

N te waki ni charismatic, bon tiaki te tataro ae tara n okoro ma aron are ti tataneiai iai, ma bon iai riki bai aika a na tabe ni kauntaba ma nanora i bukin te aki taneiai ni kabongana . Ngkana ti butimai ma te nano n onimaki ao te nanorinano ni koaua, ao teutana imuin teutana ti na namakina te bitaki ae na reke ngkai ni maiura ba ti a kona ni kina riki ana tangira Iesu i bukira.

Ti bon riai n ataia ba iai baika a kairua iai ara iango i bukin baika ti taku ba ngaia aron te Kiritian. Ara iango anne e kona n riki ba totokoan ara matairiki ni kunea te "Maiu ae Onraken te Maiu" are e reke i nanon Kristo. **Aikai aeka ni iango tabeua aika a kairua:**

- Ba ena ti tatangiria aomata te kristian ma ni maiu n te "Maiu ni kekeiaki".
- Ba e kabaeaki n ti kakororaon taian tua ni Kiritian. (E roko i karawa te Kiritian ti i bukin irirakin taian tua irouna.)
- Ba e raroa te Atua ao ti aki kona n nakoina, ao tiaki ataia mani kina ba bon ana makuri te bai teuana ke teuana are e karaoia.

Ma aikai ngkanne iango aika boni koaua ni koaua:

- E tatangirira te Atua n ai aron te karo n tangiria natina e ngae ngke tao ko tuai man namakina ana tangira.
- E kani kawariko n raraoniko i bukina ba ko kakawaki irouna!
- E aki kan tangiriko ti mai kiraroa (mai karawa) ma e kanakomaia Natina ae Iesu ae bon ana Rikitemanna i bukin tangiram.

Iteraniba 19

- Kanoan ana baintangira ae te Takaramentu ae te Babetito ba ko na ataia ma n rinanona ao n namakinna (experience) ba Tamam ni koaua te Atua ao Natina ngkoe.
- Tao iai namakinan ana akoi te Uea nakoim are ko a tia n namakinna n am 15 ni miniti n te wiki aei ke tao akea! Ti na katuka taekan te namakin ba ti na aki tabe iai, ma ti na katabeira ni butimaea te Rongorongongoe ae Raoiroi. Moan te kakawaki NGKOE iroun te Uea.

E rangi ni bongana atakin kakawakira iroun te Atua n ata ana Tangira te Atua i nanon ara tai ni maroro ma Ngaia n ara tataro ni katoa bong. Aio te kabotau teuana are ti kona ni kaira iai ara kani maroro ma te Atua ni katoa bong: Ngkana e tangira te ataeinimane temanna ma te ataeinaine temanna, ao nanoia ti te kani kaitibo. A kani karerekea aia tai are a na kaitibo iai n ti ngaia ba aki kona ni kaoti raoi nanoia ngkana iai aomata i rarikia. Man aia maroro anne ao a namakina aia itangitangiri ba e tabe n rikirake.

Ao ai aron naba anne te Uea, e tangirira te Uea ba ti na maroro n ti ngaira ma Ngaia ni katoa bong ba e maiti te bai ae e kan tuangira, ao e kani karekei nanora ba ti aonga ni kina man tangiria.

“Ba E na kukurei te Uea iroum, ba aron te mane ae buna te teinaine ao ai aron naba te tia kateiko, E na mareiko. Ao E na kukurei te Atua iroum n ai aron te mane iroun buna”.
(Itaia 62:5).

Te kabotau riki teuana ni buoka onimakinan Iesu ae maiu are ko taetae ma Ngaia n am tai tataro, ko na iangoa aron te taetae n te walky-talkie ba ti te bana ae ko ongo i nanona ma akea ae ko noria. Ngkana ko tataro ao ko taetae ma Iesu ae ko aki noria, ti tebo ngkanne ma ae ko taetae ma ngaia i nanon te walky talkie. E weweteiko: “Naewa, Nei Oa, ko ongo banau? Ko ataia ba boni Ngai ae I kaamarekeia au tibu? Ao ko ataia ba ngkoe naba au tibu? E uara, ko ongo banau, (Bong 1 Wiki 2). “Boni iai au iango i bukim, ba ...” (Bong 2)

Ao te koaua teuana ae e aki toki n tuangira te Uea n ana Taeka ba tiaki aron aia tangira aomata ana Tangira. Ngaira aomata ti tangira riki te aomata ae raoiroi nakon ane e buakaka.

Iteraniba 20

Ti tangira riki ae e tangirira naba ao ti riba ane e ribaira. Ti tangira riki ane e buokira ao tiaki tangira ane e rarawa n ibuobuoki ma ngaira.

Tiaki aron anne ana tangira te Atua. Bukin ana tangira nakoira tiaki i bukin raoiroira, ke tauan te Aro iroura, ke ara kekeiaki ke tera.

Bon teuana bukina: Ba bon natina ngaira.

Ko aki tangira naba natim ae uarereke, tao 3 ke 6 aia ririki, i bukina ba e ongotaeka ke i bukina ba e taua te katei. Ko bon tangiria, e ngae ngke tao e tokonono, i bukina ba bon natim ngaia ao ana karo ngkoe.

Ma ngaia ae bon tiaki te kaniwanga i bukin ane e raoiroi ana tangira te Uea. Ngkana ko taku n am iango ba te aomata ae ko buakaka ngkoe, ao butimaea te Rongorongo ae Raoiroi, ba ko kawawaki iroun te Uea, ao e bati n tangiriko! Ke ngkana tao ko taku n am iango ba e tangiriko te Uea i bukina ba ko a kaman taua te Aro, ao kaki naba te iango anne. E bon tangiriko te Uea, ma tiaki te kaniwanga ana Tangira, ma bon te bai n tangira ae ko aki kona ke n riai ni kaboa mairouna.

A maiti aika e korakora irouia namakinan ana tangira te Atua n te tai are e karaoaki iai te tataro i bukin “Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi” irouia. Bukin te waki anne ba ko bia “ata rababan ao ananaun ao nanon ao rietan” ana Tangira te Uea i bukim!

Ao E ingainga ni kani kaaniira riki ma Ngaia te Uea man anganira ana Tangira ngkana ti matennanoia, ai aron te momi ke te bai ae kakawaki are e raba i antano ngkana e reke! (Mataio 13: 44-45)

1. Reitan te Tataro

Ti kaeka nakon te Rongorongo ae Raoiroi ae taekan ana Tangira te Uea i bukira. Tao te anene te korana ke uakora, ao a kona ngkanne n atong aia tataro aika a uarereke aomata ni kaeka ana Taeka te Atua ao tera ae a anganaki. Nanona ba a riai ni boto iaon te iango anne aia tataro aomata! Ngaia ae ti aranna ba a na TATAROAKINA ANA TAEKA TE UEA:

Iteraniba 21

---

karabaraba, katituaraoia, bubutia ke taromauria Uean te Tangira, ma ana bane tataro ni boto i aon te Rongorongoa ae taekan ana Tangira.

6 – Groups

- A na botaki n te tabo teuana ngkai groups aika a uarereke. Kanga e reitaki nako iai te botaki n tataro.
- Tataro, anene n neboa riki te Uea.
- Tataroakina riki ana Taeka te Uea taekan ana Tangira.
- A maroro kain groups ba tera are e teke riki iai nanoia n te reirei ae kanoan te bong ae ANA TANGIRA TE UEA.
- Antai irouia ae e kakooua raoui ba e bati n tangiraki iroun te Atua i bukina ba e a tia rinanona ni maiuna?
- A na ibuobuoki ni kananoa riki te reirei ae a anganaki.
- Angania aia tai ba a na titiraki ngkana tao iai te bai ae a kani kaotaia riki iai mairoumi ke tao te iango teuana are a kani kaotia ba e na buokaki.
- Titirakinia ngkanne ba a aonga ni buokaki riki n ongo nanon te waki ae a kani kainna – n aron aei: Tera am kantaninga i bukin te koti (course) aei? Tera ae ko tangiria ba E na karaoia Iesu ibukim? Tera ae riai ni kaboouaki ni maium? Ngkana ko a tia ni wareki titiraki aikai, ao a na kaoti nanoia temanna i muin temanna i bukin taian titiraki akanne.

Bon aia tai n tibatika kain am group ae boou ao tiaki ngkoe. Ngkana e a toki aia tibatika (sharing) ao am tai ngkanne ngkoe ae te Leader ni karakina teutana aron te bitaki are ko a tia n namakinna ba e rota maium i muin am tai ni irira naba te course aei.

Iteraniba 22

E taekina ana 15 ni miniti temanna i muin temanna kain te botaki i bukin te wiki ae e nako n aron aei: ana tai ae kakaraoia iai, ba tao n te ingabong, ke te tairiki! N te tabo ra? Iai te ungannano ni kakaraoia ke akea? E a tia n taetae te Uea nakoia?

- Buokia riki kain am group n reireinia aron kakaraoan aia tataro ni katoa bong ba a aonga n aki kainnana. Kaira nanoia i bukin aia motinnano are a na kakaonimaki iai nakon aia tai ni bobotaki i nanon te wiki are a na roko.
- Taiani bubuti i bukin kainnanon temanna ma temanna. Ngkana iai kainanona ao e kona ni bubutia kain te group ba a na tataro i bukina, (akea moa te katokabai).

7. Kanoan te wiki ae i maira:

Wiki 2 n te boki ae Te maiu ae onraken te Maiu”

Te Kaaua ni botaki: TE KAMAIUAKI

1- Kaukana

2- Te reirei teuana i bukin te botaki n tataro (man makoro B n iteraniba 48ff)

3- Te botaki n tataro:

Ngkana e a roko tain te wareboki, ao warekia man te moa Reta nakoia I-Korinto:

“Tariu, I a kauringa nakoimi te Rongorongoa ae Raoiroi ao I a tia n taekinna ngkoa. Kam a tia ni butimaia, ao kam tiku naba i nanona. Boni ngaia ae e na kamaiungkami, ngkana kam kawakinna n ai aron are I a tia n taekinna nakoimi. Ma ngkanakam aki, ao e matebuaka ami onimaki. Are I moa n taekinna nakoimi, bon te baere taekinaki naba nakoia. Ba E mate Kristo i bukin ara bure n ai aron taekana n taiani Koroboki. E tauraki ao ea mangauti i muin tenibong, n ai aron naba taekana n taiani Koroboki. E kaoti nakoni Keba, ao nakoia naba uake tengauni ma uoman, ao i muina nakoia tari ake nimabubua tabun n ti te taina: a mate temangina, ma e angii riki ae maiu ngkai. Rimui ao e kaoti nakon lakobo ao nakoia Abotoro ni kabaneia”. (1 Korinto 15: 1-7)

(Ko kona naba ni karekea buokam i bukin te reirei aei n ana rereua Fr. Fio “ Ara tia kamaiu ae lesu”)

4 Te reirei: TE KAMAIUAKI

Ngke e mate lesu i aon te kaibangaki ao e aki mate i bukin Tamana ba tao e na kamaiuaki te Atua te Tama, ke tao e na bita nanona ke ana iango n taekana, ke tao e na raira nanona, ke tao e na kaiokaki Ngaia ma ngaira tani bure. Ma e mate lesu i bukira ngaira aomata ba a aonga n reke baikanne iroura. Tiaki te Atua ae e riai ni kaiokaki ma ngaira ma boni ngaira aika ti riai ni kaiokaki ma te Atua.

Ti tebo ma e kangai te Atua ngke e mate lesu ae Natina ae te Rikitemanna i aon te kaibangaki: “An nora au tangira i bukim. I anga bai ni kabane i bukin tangiram. I a anga naba Natiu i bukim ba ko bia kakoaua au tangira i bukim ma an okirai.” E roko te kamaiuaki iroun te aomata nako ae kakoaua lesu ba Natin te Atua ae e mate i bukina ngaia ae te tia bure, ao ngkana e butimaea lesu ba ana tia Kamaiu ao ana Uea (n te Takamentu ae te Babetito).

Ti aki kona ni kamaiuira i bon iroura. E aki kona ni kamaiuaki naba te aomata ae moaniban te raoiroi i bon irouna. A bane aomata ni kainanoa te tia kamaiuia.

Aio te kabotau teuana: Kanga ai aroia toro aomata aika tuai ni kamaiuaki iroun lesu. E aki warekaki ba te oi n aomata te toro rimoa, ma e kaboaki nako n te tabo ni bobai n ai aron te man. E kabaeaki n te boua i rarikia toro aika a rangi ni maiti, ao a roko tani bobai ba a na rinea aia toro ma ni kaboa. An iangoia: ba boni ngkoe te toro temanna ae ko kabaeaki n te boua ni kantaninga temanna riki te toka ae ko na kaboaki irouna. Tao e na matoatoa riki nakon am toka ae mai maina? Ko aki ataia. Ma akea, ba e a ti roko naba temanna te toka ni kabaka te mane nakon am toka ae mai maina ao e tuangko ba ko a inaomata. Ko kona n nakonako ma ni maiu n ai aron te aomata ae e inaomata. E kaboa n oin ana mane ba bon ana bai n tangira nakoim.

Iteraniba 24

Ai aron aei kamaiiakira iroun Iesu ae ara toka ae bou. Ngaira aika ti aki natin te Atua rimoa ao ti a tia ni kainaomataki ma n riki ba natina aika a inaomata iroun Iesu ngke e anga maiuna i bukira.

Te aomata nako ae e titiku i nanon te bure n raure ma Iesu, ao bon te toro, ba ana toro Tatan. E buoka Tatan ni katea ueana ae uean te ro e ngae ngke e aki ataia. E buoka Tatan n uota te kewe, te un, te kairiribai, te kamara, te bakatang nakoia aomata. Ai oin ana tia makuri Tatan te tia bure!

Ngkana e aoraki ke ni mate tamnein te aomata ba muin ana bure ao e bon aki manga kairaki iroun te Tamnei te aomata, ma e kairaki iroun ae oin nanona ma ana kaibabaru te rabata, “ba a baru bain te tamnei akana a ira ana kairi te tamnei. Tokin ana kaibabaru te rabata bon te mate” (Roma 8:5-17). Aikai ana makuri te rabata ba: te wenenibure, te kamara, te kaitatan, te taromaui boua, te tabunea, te kairiribai, te bobuaka, te bakatang, te un, te ikakaiwi, te kauntaeka, te koroutu, te mataai, te mamanging, te buabeka, ao baika ai aron akanne.” (Karatia 5:19-21). Ao ngkana tiaki ti temanna te aomata, ma ngkana a maiti aika a mate tamneia ao e a tiba manga rikirake te buakaka irouia ao i marenaia. Boni kaini Uean te ro ngaia, ao a tautoronaki iroun aia mataniwi ae te riaboro.

Ao ngke arona ba a bati ni kekeiaki aomata akanne ba a na itangitangiri ma ni inanoi ma n raoiroi, a kona ni manga kamaiua tamneia aika a mate! Ti kona n raoiroi teutana i bon iroura n ara kekeiaki, ma ti aki kona ni kakukureia iai te Atua” (Roma 8:14). Ba ti aonga ni kona ni kairaki iroun te Tamnei ae Raoiroi ao a riai ni maiu moa tamneira, ao bon ti Iesu ae e kona ni karaoa te makuri anne. “E aki reke mairoumi kamaiuami, ma bon ana karea te Atua. E aki reke man ara makuri ba e kawa tamanna ni kamoamo” (Ebeto 2: 8-9).

E aranaki te bure ae rawawata ba e “Kamamate”. Ao e taku St. Bauro, “a mate tamneimi ngkekei ibukin ami bure” (Ebeto2.1). E kona ni mate tamnein te Aomata?. E boni kona, ma e aki kona ni mauna: e kona ni marurung, ke ni mamara, ke n aoraki, ke ni mate tamnein te aomata ba muin ana bure, ma e aki kona n anaki mairouna, ao te aomata are e memena i

Iteraniba 25

---

nanon te bure ae rawawata kanga e uouota tamneina ao e mate i nanona n ai aron te bai ae mate, ae e mka ma ni boira ao ae e riki ba te poison. E ti kona ni kamaiua tamnein te Atua ae maiu n te takamentu ae te babetito ao kanga e tinako te ran ni kamaiu mai rarikin Atinibanin lesu i aon te tia bure ae e tei iaan te kaibangaki n roko n tamneina ni kamaiua.

Tera nanon te taeka ae ti bane n atoatonga ba “E mate lesu i bukin ara bure”? Ngke e mate lesu i aon te kaibangaki ao ngke e ewaraki rarikina ao e tinako mai iai te rara ma te ran. Bon te Tamnei ae Raoiroi ae e kanikinaeaki iai. (nora Ioane 7: 37- 38). Ngkana e roko iroun lesu te tia bure ti tebo ma e anganaki te ran ni kamaiu ae te Tamnei ae Raoiroi ae e ringa tamnein te aomata ni kamaiua. E roko te ran ni kamaiu n te tabo ae mauteretere mani mate ni kamaiua.

E koaua ba e kabarai ara bure lesu ni matena i aon te kaibangaki. Ma tiaki nanona ba ti kona n okioki ni bure n aki akaka ma ni manga okira lesu ba e na kabarai ara bure. Kanoan naba ana makuri ni kamaiu lesu ba e anganaki te kona ni kairaki iroun Tamneina. Ti riai ni kangai: E mate ma ni mangauti lesu i bukin kabaran ara bure. Ao ngkai e mangauti ao e maiu ao E kani kaira maiun te aomata ni makan te Tamnei ae Raoiroi. E angan te aomata te korakora n tokanikai i aon mamarana ma ana bure ngkana e nim ma Ngaia. Ngkana e babetitoaki te aomata ao e bon riai ngkanne ni kaki Tatan, ao kawain te bure ao ana kewe nako, ma n rinea lesu ba ana Uea ae e na tauraai n ongotaeka irouna.

I main are ti na tataro i bukin “kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi” ao ti na manga kaboua naba ara berita ni babetito are ngkoa: tina rinea lesu ba ara Uea ao ti na butia ba e na kaira maiura n itera nako iroun Tamneina. Ngkana a iraorao aomata aika a kairaki iroun lesu ma ni maiu i nanon Uean te ota, ao e ota i marenaia ao ni maiuia uana ae mairoun te Tamnei ae Raoiroi ba: “te tangira, te kabaia, te raoui, te taotaonaki n nano, te nimamannei, te nanoanga, te kakaonimaki, te nano raoui ao te taubang”. (Karatia 5:22).

A aki reke baikai n ti aia kekeiaki aomata ma bon ana baintangira lesu nakoia, nakon aia utu ao aia kawa, ke aia bobotaki. Ao ngaira ti ibuobuoki ma lesu iai. N tain te kainaomataki n te Tamnei ae Raoiroi ao ti na butia lesu ba e na manga kamaiua riki tamneira iroun tamneina.

2. Group

E a manga reitaki te botaki n tataro n te group. A tataroakina te rongorongo ae raoiroi ae taekan kamaiiakira, kain te group.

- A ibuobuoki ngkanne ni manga kaoka te reirei ae a tiba anganaki.
- A rabakau ni kaekai titiraki aikai: Tera nanon te taeka ae kangai “E mate Iesu i bukin ara bure?” Tera aron te aomata ae raure nako ma Iesu ao ae titiku i nanon te bure? Ti na kanga ni kamaiuaki?.
- E manga taekina ana 15 ni miniti temanna i muin temanna. Iai te taeka ke te rongorongo ae e rotaki riki nanona iai n te wiki ae e nako?
- Te Tataro.

Kauring:

Bon **te tia babaire** te leader n te group ae e uarereke ao tiaki **te tia kaotioti**. E na ti ibuobuoki ma kain te group i bukin te bai are a waki i nanona ba a aonga n rikirake iai n te tataro, te itangitangiri, te iraorao, etc .. bon te botaki n “Aran Iesu” ma ngaia are a na riai n tekateka raoi ma n reitaki n akea ae tekateka i tinanikuna. Akea te moko ni karokoa ae e a tia ni kabaraki te botaki. Bon karinean aran Iesu are ti botaki iai ma kain ara group.

3. Kanoan te wiki ae na roko

Wiki 3 n te boki ae “Te maiu ae onraken te maiu”.

Te kanimaua ni botaki: TE RAIRANNANO

Iteraniba 27

- 1. Kaukana**
- 2. Te reirei teuana i bukin te botaki ntataro (man B)**
- 3. Te botaki n tataro**

Ngkana e roko tain warekan ana taeka te Atua ao wareka aei man aia makuri Abotoro: «E kangai Betero nakoia I-lutaia (ni bongin te bentokota). “Ke e bane n ataia te utu ae lteraera n aki nanououa, ba lesu are kam tauria n te kaibangaki, E karikia te Atua ba Te Uea ao te Kristo”. Ngke a ongo taeka akanne ao a ewaraki nanoia ao a kangai nakoia Betero ao Abotoro: “Tari, tera ae ti riaini karaoia?” E kaekaia Betero ni kangai: “Kam na rairi nanomi, ao kam na bane ni karekea babetitoami n Arani lesu Kristo i bukin kabaran ami bure, ao e na reke iroumi te karea ae te Tamnei ae Raoiroi.” Ao a maiti ana taeka n anai nanoia ma ni kaungaia ni kangai: “Kamiau ngkami mai buakon te roro ae buakaka aei». (Makuri 2: 36-41).

4. Te reirei: Te Rairannano

E kangai te anene No. 85

Aio ngai lesu: Ti nakon lesu. Aio ngai. Aio maiu. Aikai au bai. Aio aroarou. Aio raoiroiu. Aikai au bure.

Raira nanou: Te rairannano bon ana makuri lesu i nanora iroun te Tamnei ae Raoiroi. “Rota nanou. Buokai n nori arou aika I aki ataia ba ko aki kukurei iai. Raira nanou”.

Baina maiu: I main te rairannano ni koaua ao bon te aomata ae baina oini maiuna. Ao ngkai ti na butia lesu ba E na bainna.

I kan ongotaeka iroum: E taku lesu ba e oti ara tangira i bukin ara ongotaeka. (Ioane 14:21 ao Makuri 5:32).

Iteraniba 28

Uea i aou : I aki kani manga uea ngai, ma boni ngkoe ae ko na kairai n itera nako ni maiu.

E eti riki ngkana ti taku ba bon ana makuri te Uea i nanon te aomata te rairannano. Nanon te taeka ae kangai. “E raira nanona Naewa ke Neioa” ba e a tiba kariaia Iesu Neierei ke Teuarei ba e na raira nanona. E a kaman tia n tei Iesu ni mataroan nanona ao e karebwerebwe ma e a tiba kauka te mataroa te aomata. N ua ngkai ao e bon rawa. Ma ngaia ae a aranaki aomata aika a aki ongotaeka iroun te Atua ba a rawa n te Baibara.

E taku te moan Tua ba ti na tangira te Atua i aoni bai ni kabane. Ao a taku aomata; ba tina tangiri moa bain aon te aba aei ao oini maiura, ao i muina ti na tiba tabetabe ma te Aro.

Aroaroia aomata aika maiti ti tebo ma aron te aine ae e anganaki te kunikai ae moan te tikiraoui irouni buna. Ao akea ba e a ti kabongana naba baina ae bou neierei ni kani katikiraomia iai nakoia mane tabeman. Ngke e anganaki te baintangira ao e a ti maninga naba taekan te tia anga te baintangira are boni buna, ao e a ti kabongana i boni i bukina.

Bon ana baintangira te Atua nakoira bain aon te aba aei ni kabane: maiura, rabatara, te bai teuana ao teuana. A aera aomata a ti maninga naba taekan te tia angania te baintangira? A tangira riki te bai nakon te tia anga. Oin te rairannano ngkana e motika nanona te aomata n ana buoka te Uea ba e kan tangira Iesu i aoni bai ni kabane, e aki riai ni kabongana te bai teuana n tinanikua iai te Uea. Ba ngkana ti karaurea te bai teuana ma te Atua, ao e riki ba kanga te mange. Nora te wareboki ni wiki 4 bong 5. Ni bure aika a warekaki iai ao e kabongana te bai teuana te aomata ni maninga iai te Atua. E karaureaki te baintangira ma te tia anganira. Bon nanon te Atua ba ti na butimaei bain aonteaba aei ni kabane ba kanga ana baintangira Tamara nakoira.

Taekan te Tabunea

Ngkana a taku Leaders ba e riai n taekinna, ba iai kain te reirei aika tuai ni kaki aia bai n Tabunea, ao e raoiroi ngkana a ti wareka ana Taeka te Atua ni kamatata riki taekana. E bon rangi ni matata ana iango te Atua ni baikanne, ba tiaki ana baintangira te Atua, ma bon ana bai ni kamane Tatan. Ngkana e a bon tau, Wareka ae ti te kauoua mani wareboki aikai:

Tua Kaua 13:2–6a

«Ngkana tao e kaoti te burabeti temanna i buakomi, ke te tia mi , ao ngkana tao e anganiko te kanikina ke te kamimi, ao ngkana tao e koro raoi bukin te kanikina ke te kamimi are taekinna nakoim ni kangai: “Ti na nako n iri nakoia anti tabeman akana ko aki ataia ngkoa, ao ti na toro irouia ao ko na tai ongo ana taeka te burabeti anne, ke iroun te tia mi anne. ***Ba e katai ngkami lawe ae Atuami ba kam tangiria n nanomi ni kabane ao n tamneimi ni kabane ke kam aki.*** Kam na nakonako n ira nanon lawe ae Atuami, ao kam na makua ma ni kakawakin ana tua man ongo banana man toro irouna man nimtia. Ao te burabeti anne, e na kamateaki, kioina ba e a tia n taekinna te aro n rawa nakon lawe ae Atuami».

Tua Kaua 18:9-14

«Ngkana kam roko n te aba ae e angani ngkami lawe ae Atuami, ao tai rarang irouia botanaomata akanne ni kakairi n aroia aika moan te riribaki. E na akea i buakomi te aomata [...] ae e na babaina te kaiwa, te kateimaro, te ningonigo, te tabunea, te wawi, te mamata, rorokoan te anti ao tamnein te mate. Ba moan te riribaki iroun lawe ae Atuami te aomata nako ae e karaoi baika moan te riribaki akanne, ao e a tia ni kakioia nako botanaomata mai maimi i bukini baikanne. A na eti ruru aromii matani lawe ae Atuami. Ba a ongo irouia tantabunea ma tani kaiwa botanaomata aika kam nang rawea abaia. Ma tiaki katauami anne iroun lawe ae Atuami».

Nakoia Ibonga (Tibun Rewi) 20: 6

«Ngkana iai ae kitanai ba e na kawaria tan rorokoia anti ma tani kaiwa, ao N na eka nako te aomata anne ma n tewenakoa man ana botanaomata».

Kaotioti 21:8

«Ao te koraki ni kimamaku ma te koraki n aki onimaki, tani maiubuaka, tan tiriomata, tan kamara, tan tabunea, tan taromaui boua,ao tani kewe ni bane: bon tibangaia te nei ae e ura iai te ai ma te burinton. Bon te mate ae te kauoua».

Te motinnano ae te kabanea ni kakawaki iroun te aomata bon ana kaeka nakon ana tangira te Atua ae kangai: “Ngkai ko tatangirai ao ngai naba I kan tangiriko i aoni bai ni kabane”. Ao e oti tangiran Iesu ni maiura ngkana ti ongotaeka irouna ni kabane ni ira nanona n tainako.“Ngkana kam tau mwin au tua ao kam maeka n au tangira n ai arou Ngai ae I taua mwin ana tua Tamau ao I maeka n ana tangira” (Ioane 15:10).

Ao uringa: bon ti tebo kakannaton te kauoua n tua ma te moan: ba kona tangira raom n ai aron tangiram i bon iroum. Tuoa raoi maium: tao iai te aomata ae e ribaiko ao ae ko ribaia naba? Iai ane e bure nakoim n tai aika nako ao ko tuai ni kabarai ana bure ma nanom ni koaua? Bure aika uoua aika (te tabunea ao te aki tauraui ni kabarabure) a kona kanga “ni bonota te baibu” ke n tuka rokon te Tamnei ae Raoiroi. Ao n tabetai akea muin te tataro ibukin kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi iroun te aomata i bukina ba iai te aekani bure anne ni mauna.

Ngkana ngaia anne aron te aomata ni koaua ao tera ana moani bubuti nakon te Atua? Ngkana ko ingainga ni kan ira nanon te Atua man n tangiria ma nanom ma tamneim ao korakoram ni kabanea ao tera am bubuti nakoina? Bon ti te bubuti ae kangai; “Buokai ba I aonga ni kona ni kakukureiko ma n tangiriko! Anganai te Tamnei ae Raoiroi”! Ao bon ngaia anne ae ti bubutia te Uea n tataro i bukin “kainaomatan te tamnei ae Raoiroi . “Ti bubuti te tamnei ae Raoiroi tiaki i bukina ba ti kani kukurei irouna. E na buokira ni maiu n aroia natin te Atua ba ti aonga ni maiu i bukin te Atua i bukin Iesu. Ngkana e taka te Aomata ni kan anganaki te Tamnei ae Raoiroi i bukin anne ao e na anganaki! “Ai ingaingara nanon Tamami are i Karawa ni kan anga te Tamnei ae Raoiroi nakoia akana a butia” (Ruka 11:13)

Iteraniba 31

---

5. Groups

- E a manga reitaki te botaki n tataro n te group ae uarereke.
- Tataro riki ba e aonga ni kaotia Iesu n te wiki ae boou aei, ba n tera ae E tuai n uea iai ni maiuia kain te group, ke ni itera ni maiuia ra ae e tangiria Iesu ba a na biti aroia.
- Kaoka te reirei ae taekan te Rairannano: ibuobuoki ni manga uringa ma ni kaokia. Tai kabane buaka te tai ni maroroakina te Tabunea!!!
- E uara aia 15 ni miniti n te wiki ae e nako?
- Te tataro.

6. Kanoan te wiki ae e na roko

Wiki 4 n te boki ae te Maiu ae onrake te Maiu”.

Iteraniba 32

Te Kaonoua ni botaki: TE TAMNEI AE RAOIROI

- 1. Kaukana**
- 2. Te reirei teuana I bukin te botaki n tataro.**
- 3. Te botaki n tataro**

Ao aei ana Taeka te Uea ae e na warekaki ngkana e roko taina:

“Ma ngkami, kam aki irira ana kairi te rabata, ba kam irira ana kairi te Tamnei, ngkana tao e koaua ba e maeka Tamnein te Atua i nanomi. Ma ngkana akea Tamnein Kristo iroun temanna, ao tiaki ana aomata Kristo ngaia. Ma ngkana e maeka i nanomi Tamnein Teuare kauta Iesu mai buakoia mate, ao e na manga kaoka naba te maiu nakon rabatami aika a mate te Atua, kioina ngkai e maekaTamneina i nanomi”. (Roma 8:9-11).

(Nora naba ana rereua Fr. Fio: Tamnein te Tangira)
  Te onimaki ni kariaria)

4- Te reirei: Te Tamnei ae Raoiroi

Ngke ko moani motika nanom ba ko na ira te reirei aei, ao bon te Tamnei ae Raoiroi ae e kairiko. Ko weteaki iroun te Uea ao ko kaeka. Boni Ngaia ae e a tia n taetae nakoim ni wiki aika nako, ao ngkai e nangi roko te tai are e kani buokiko riki iai ma ni kamaiuia riki i nanom te karea ae e a kamani mena iroum ba muin te Takamentu ae te Babetito.

E a tia n unikaki te kora ae raoiroi ae iai i nanona te maka ae kamimi i nanon nako te aomata are e a tia ni bungjaki nakon te maiu n Atua n te Babetito. Ao e a tia ni karikirakeaki i nanora ngke ti anganaki te Takamentu ae te Kombirimatio. Ma i nanoni maiun te aomata ae bati titebo ma e aki kariki ua iai te karea ae te Tamnei ae Raoiroi. Ma ngaia are ngkana ti tataro, ba e na kainaomata te Tamnei ae Raoiroi Iesu ni maium, ao ti na boni bubutia, ba e na kamaia ma ni kamaaka, ana makuri te Tamnei ae Raoiroi i nanom.

Iteraniba 33

A maiti aika a tia n noraki ba e bati te bitaki ae e reke irouia i muin te tataro ni bubuti kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi. Moan te korakora naba te bitaki are e reke irouia Abotoro n tain te Bentokota ngke e ruonia ma n rin i nanoia te Tamnei ae Raoiroi, ba e reke irouia te ninikoria ni kakoaua Iesu i buakon te koraki aika a mamakuia. Arona naba i nanon tai aikai, ba a rangi n namakina buokaia ae raka aomata ni maiuia i muin te tai are e karaoaki iai te tataro ni bubuti arei i bukia.

E rikirake tangiran te tataro i nanoia ao a rotaki riki nanoia n ana Taeka te Atua, are e reke iai te bebete n nano, te kukurei, te raoi ao te rau n nano, ao ai te anga ae boou ni kan taekina taekan Iesu nakoia aomata.

“Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi” bon ana kaeka Iesu nakon ana bubuti te aomata ae bubuti ni koaua ma te ingainga n nano ao te taka ni kan anganaki. Ngkana iai baikai iroun te aomata, ao e kawara Iesu ni bubuti, ao e na anganaki ane e bubuti!

Angin te tai te makuri ake e karaoaki ni kanikinaea iai te iraorao ma te aomata ae kawara Iesu ni bubuti ba e na kainaomata te Tamnei ae Raoiroi irouna bon te katokabai are e karaoaki irouia nake a tataro ma ngaia ni buoka ana bubuti. Tao iai i buakoia ake a raona te tia bubuti ae e korakora riki ana onimaki ni bubutia Iesu ao e na bon reke riki iai buokan ana bubuti tarina ke manena arei irouna. Kanga a ikota aia onimaki tan tataro ao a kaotia n te kanikina ae te katokabai.

Tia bon tia n anganaki te maka ni bubuti iroun Iesu ae kangai “Bubuti ao kam na anganaki” Ao kiona ba ti ata ana tangira Iesu ao ti onimakinna, ao ngaia are ti karaoa ara bubuti i buakon te nebonebo ma te katituaraoi ae e bati.

E na roko irouna te Tamnei ae Raoiroi, ngkana ti bubuti ni koaua ma te nano n onimaki n akea te nano uoua. Boton te koaua are tina onimakinna bon Iesu ae maiu i nanora. Ti na bubuti bai ni kabane ake e tia ni berita nakoira teUea ba e na anganira, ba te

Iteraniba 34

---

korakora ae mai ieta, te raoi ae aki kona n anganira aonteaba, te kairaki i nanon te koaua ae banin raoi iroun te Tamnei, ana karea te Tamnei etc.

Te “Onimaki ni kariaria”

Ngkana ti bubuti i bukin te Tamnei ae Raoiroi ba tina manga kaonaki riki iai iroun Iesu, ao tina onimakinna ba ena bae n reke iroura n te koaua-

E taku Iesu nakoia ana reirei: “Onimakinna te Atua! E koaua ae I tuangingkami, ba ngkana e kangai temanna nakon te maunga aei: mwemwe nako ni bakara nanon ni marawa, ao ngkana e aki nano kokoraki teutana, ma e onimakina mwin ana taeka, ao ana boni koro bukin ana kantaninga. Ai ngaia are I tuangingkami: bai nako aika kam bubuti n ami tataro, onimakina rekeia, ao ana reke iroumi”. (Mareko 11; 24).

E bon kaotia Iesu n ana taeka aei, ba tina bon aki nanokokoraki teutana i bukin kaekan ara tataro, ma tina onimakinna ba e na boni kaekaki.

E taku Santo Ioane “Ao aio onimakinana iroura ba ngkana ti butia te bai teuana ae boraoi ma nanona ao e anganira. Ao ngkai ti ataia ba e ongo iroura n ara bubuti nako, ti ataia ba a reke iroura baike ti a tia ni butia”. (1 Ioane 5:14–15).

E boni boraoi ma nanon te Atua ngkana ti bubutia te Tamnei ae Raoiroi? E boni boraoi, ba e kangai Iesu “Ai batira iroun Tamamiare i karawa te kan anga te Tamnei ae Raoiroinakoia akana a butia” (Ruka 11 : 13). Ma ngaia ae ti kona ni bubutia te Uea ba e na anganira te Tamnei ae Raoiroi ao ti ataia raoi ba ena bon anganira!

Tao iraua te tai are ti a tia ni karekea iai te Tamnei ae Raoiroi? E rangi n bati! Te moan tai are e roko iai iroura te Tamnei bon ara tai ni Babetito. Ao i muina i nanon taian takaramentu nako. Ti anganaki te Tamnei iroun Iesu n tai nako ngkana ti ira te Tutia.

Iteraniba 35

Ao n tai nako ngkana e roko iroura te Tamnei ao e bon roko ngaia ae banin ao tiaki ti makorona! Ma e okioki ara tai ni karekea te Tamnei ae Raoiroi ibukina ba ti a manga kainanoia i bukin te makuri teuana ma teuana. E reireinira te Ekaretia (S. Toma maiAkuino) ba n tai nako n rokon te Tamnei i nanora ao e bae n reke te bai teuana i nanora ae bou ni maiura. Moan te bongana te reirei aei ba ti a kona n ata ma iai ba bukin tera ti kona ao ti riai ni bubutia Iesu ba e na anganira te Tamnei ae Raoiroi ngkai ao ningabong ao ni katoa bongi ni maiura.

Ti na nori uoua te makoro n ana Taeka te Uea ake a na tuangira naba bukin riain okiokin te bubuti kainanoan te Tamnei ae Raoiroi. N te makoro 2 n aia Makuri Abotoro e kaotaki iai rokon te Tamnei irouia ao aroia n ninikoria ni bongin te Bentekota. Ao uoua te makoro i muina e a manga oti taekaia ba a manga maku ao a manga namakina kainanoan te maka mairoun te Tamnei ae Raoiroi ae e na manga reke irouia. NoraMakuri 4 : 29 – 31. Ngke a manga tataro tabeua te tai i muin te Bentekota ao e aki kangai te Atua nakoia.

“Ma ngkai I a tia n angani ngkami te Tamnei ae Raoiroi!” “Ao i muin aia tataro, e ruru te tabo are a botaki iai ao a bane ni kaonaki n te Tamnei ae Raoiroi ao a ninikoria n tataekina ana taeka te Atua”.

Aio te makoro ae e boto i aona aron ao bukin te tataro i bukin kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi n te wiki ae na roko. Ti a tia n anganaki te Tamnei i nanon te Takaramentu

(Kanga aron are ni makoro 2, n Aia Makuri Abotoro, Bentekota). Ma tia manga kainnania riki i bukin maiura ao ngkai naba.

Ngkana ko taratara oini maium n tuoao iai te korakora ma te ninikoria iroum ke akea? Ko maiu n te maiu ae maka ma n nanomatoa ke ko aki? Tao ko aki tataubang ni moi, ke tao ko rangi ni kiunun, ke tao ko taningaroti? Ai ngaia are tina bubuti ni kangai: "Te Uea, manga kamaka te Tamnei ae Raoiroi i nanou ba e aonga n rota nanoni maiu ni kabane."

Titirakiniko i bon iroum: n tera ke n tera ae ko tangira iai te Tamnei ba e na bita maium? Butia te Uea ba e na kaotia nakoim ba n te aro ra ae e tuai n oti maiuna ni maium.

Iteraniba 36

5 – Group

- E a manga reitaki riki te tataro n te group.
- A manga i buobuoki n uringa te reirei ae a tiba anganaki kain te group ao a bane ni kaeka kanoan te titiraki ae kangai: "Iai te bai teuana ke teuana ae ko bon ataia ba tiaki nanon Iesu ao ko riai ni kaki i main te tataro i bukin kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi?" Ngkana iai tabeaiangam ao e raoiroi ngkana ko kaotia nakon te Tama (ke tarim ke manem temanna man te botaki n tataro ngkana tao akea te Tama n am kawa) ba e na buokiko. Tao iai te aomata ae e tia ni bure nakoim n tai aika nako ae ko tuai ni kabara ana bure ma nanom ni koaua?
- E uara te 15 miniti ni katoa bong n te wiki ae e nako?
- Te tataro

6 - Kanoan te wiki ae na roko

Bon wiki 5: Te Tamnei ae Raoiroi.

E raoiroi ngkana a kamanena teutana aia tai n tatataro n te wiki aei, i main te tataro n te wiki ae e na roko.

Te Kaitiua ni botaki: TE TATARO I BUKIN KAINAOMATAN TE TAMNEI AE E RAOIROI

Uringnga ba akea tuana, ke akea te kawai ae kanga te “automatic” ae e bae n reke n tai nako n te karea ae “Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi” ni maiun te aomata.

Bon ana makuri Iesu te angan te aomata te baintangira anne are e na kaitibo iai n te aro ae bou ma ana Uea.

Ngkana a katauraoki raoi kain te reirei aei, ao ngkana a raira nanoia n ongotaeka iroun Iesu ni bai ake a tuangaki irouna ni wiki aika nako, ao riki ngkana a taka ni kan

---

Iteraniba 37

rinanon (“experience”) ana tangira, ao ngkanne e kakai reke irouia ana karea Iesu ngkana a bubuti ma te onimaki.

Te botaki n tataro

Kabarabaran raoi aron wakin te botaki n tataro i main moanakina:

- Bon waki n aron are kam kairaki iroun te Tamnei i bukin te nebonebo ao te katituaraoi.
- Karekea nabate tai ni kainababu are a kona riki n tataro iai aomata i bon i nanoia, ma te aekani kainababu ae e karekea te katiteuanaki i nanon te Uea i marenaia kain te botaki.
- E raoiroi ngkana a warekaki ana taeka te Atua tabeua man te wiki 5, ao riki taian taeka n ibuobuoki n Iteraniba 23 n te boki ae “Te Maiu”.
- E na karaoa te Tataro teuana te leader ni butia Iesu ba E na kawakinia kain te botaki n tataro mairoun Teuare buakaka. Ao e na taetae naba ni makan Aran Iesu nakoia anti ke taimonio ba a na aki tabarea temanna ke temanna kain te botaki, ma a na bane n nakon ae bon oin aia tabo.
- A na bane akana tauroi ni bubuti i bukin “Kainaomatan te Tamnei ae Raoiroi” ni maiuia n atonga te tataro are n te Iteraniba 23.

- Tai kataia ni karekea “te ang” n tain te botaki n tataro. Ma a bia buokaki aomata ni “katurua taran Iesu” ma ni kaitibo ni koaua ma Ngaia ae te tia anga te Tamnei ae Raoiroi!
- Kauringia ba a na akitabe ma te baere a namakinna: tao a unga nanoia ke tao aki. Tiaki te ungannano oini maiura ma bon te onimaki.
- A na bane ni karabaraba te Uea i muin te tataro ma ni katituaraoia (temanna imuin temannangkana tao a aki rangi ni maiti) i bukin te baintangira are a tia n anganaki. E a tia n ongo aia tataro te Uea ma ni kaeka!

Iteraniba 38

- Ngkana e tuai ni kabarabaraki taekan ana karea te Tamnei ae Raoiroi ao reireinia (tao i muin te botaki n tataro). A kakai reke riki irouia aomata ana karea n tataro te Tamnei n te tai aei. Ma a riai ni buokaki aomata ba a na kauki maiuia ao nanoia nako iai.

Kanoan te wiki ae e na roko i bukin aia 15'

Bon wiki 6: **TE RIKIRAKE I NANON IESU**

Te Kawanua ni botaki: **TE MAIU NI KIRITIAN**

1. Kaukana

Kairan nanoia kain te botaki nakon te kani bubuti ana karea te Tamnei ae Raoiroi, ao nakon te kani butimai ma te nano ae tauraoni ni koaua.

2. Te botaki n tataro:

Rinea te wareboki teuana mante wiki 7 n te boki ae “Te Maiu”.

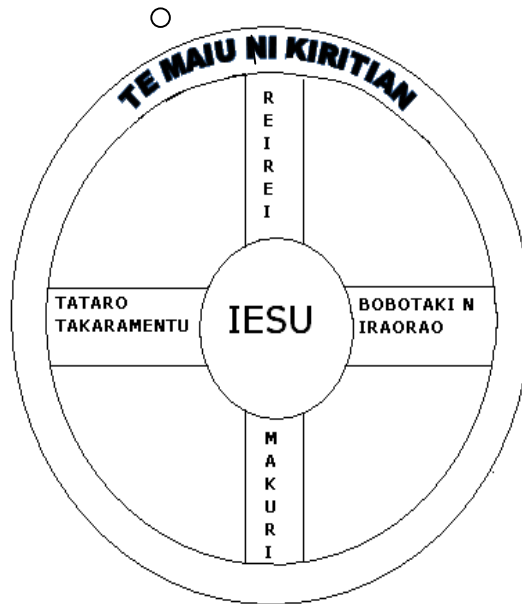
3. Te reirei: TE MAIU NI KIRITIAN

- I. Ngkana ti kan rikirake i nanon te maiu ni Kiritian ao ti riai ni maiuakin baika a aranaki ba kanoan te maiu ni Kristian, ba ti aonga n rikirake i nanona. Bon te kawai ae moan te raoiroi ba tina maiu iai kiaina ba e kateimatoaira n taua bukin

te Uea i nanon ara tai ni maiu. Ao moan te raioiroi naba ba e kakairira maiura ni kaetietira nakon te maiu n Tamnei.

Iteraniba 39

E kona ni iangoaki te maiu ni Kiritian ba kanga te wira are e kabutia. Mronronin te wira e kaikonaka aron maiun te Kiritian ni katoabong. Katironron te wira e kaikonaka aron maiun ke boton korakoran te wira are e kabutia. E taua rabatan te wira. Ao nukan te maiu ni Kiritian boni Iesu. I bukini kabutan te korakora ke karokoana man te katironron are i nuka nakon te wira, ao a riai n reke ngkanne taiani ngaongao. Ao aikai ngkanne ngaongaon te

maiu ni Kiristian – te tataro, te reirei, te makuri ao te bobotaki n iraorao. Boni baikai aika a kanima maiura ae banin ma Kristo, n te aro ba e na kona ni bita teina ni makana ao ni kawaina.

Te tataro ao taian Takaramentu

Te tataro ae te kabanea n raoiroi bon te Tutia are ti reitaki iai n te aro ae moan te kamimi ma te Uea. Ao n taian Takaramentu nako ti reitaki naba iai ma Iesu ma n anganaki te korakora i bukin maiura ni Kiristian: babetito, kaotibure, kombirimatio, te mare, te nakoa ae tabu, kabiraia aoraki. Ngkana ti irii taian takaramentu akanne, e ngae ngke e aki karaoaki nakoira, ao ti bon anganaki naba te kakorakoraki iroun Iesu.

Ma i rarikina ao ti bon riai ni bairea ara tai are tina kabanea ni bobotaki iai ma te Uea “n ti ngai ma Ngaia” n te tataro ni katoa bong. E bon aki kona n rikirake iroun te aomata tatangiran raona ngkana tao e aki manga bobotaki ma ngaia. Ao ngaia anne bukini karekean ara tai n tataro ba tina karikirakea i nanon te bobotaki ma te Uea tangirana. Ao boni mani bobotakira ma Ngaia ae ti kakorakoraki iai.

Iteraniba 40

Ti riai ni kariaria te Uea ba e na taetae ao e na kaota ana iango ao arona nakoira. E na ti reke anne nakoira ngkana ti tataneiai iai n angan te Uea ana tai n taetae. Ma ngaia ae e bon aki tau ngkana ti babaina te tataro ae ti te korona. Ai raoiroira ngkana ko katoa bong ni korona, ke tao e na bane iroum te Rotario. Ma ko na kainnanao ni katoa bong i rarikin te Korona teutana man ana Taeka te Atua ae ko na iangoia ma ni kawakinna iroum n ai aron **Nei Maria**. Ko na wareka ana Taeka te Uea, ko na kainababu ao ko na iangoia.

Motika nanom mangkai ba ngkana e a toki te reirei aei ao ko na bon reita nako am 15 ni miniti ni katoa bong.

- Te Bobotaki n Iraorao

E kairia moani Kiristian te Tamnei ae Raoiroi ba ana riki ba te “utu” ni koaua. A ikota ni bai ao a kabatia aia tai ni bobotaki ma n te tataro. A bon iraorao ma n itangitangiri n te aro ae e kamimi iai kain lerutarem.

Ao bon nanon nabate Uea n tai aikai ba a na bati n iraorao ma n inanoi aomata nako aika a kan iriria. Ma e bon ti kona n rikirake te itangitangiri ni koaua iroura ngkana ti bobotaki n iraorao.

Ti bane ni kainanoa raraora, ke tarira temanna ke tabeman ae tiaki mama ni kauki nanora nakoina ma aron maiun te Uea iroura. Ti aki kona n rikirake n te maiu n Atua ngkana ti karabai bai nako i nanora n aki kaoti nakon temanna ke temanna ba ti na buokaki n ana taeka n iraorao ke n ana tataro.

Ma ngaia ae ti riai ni bobotaki ma raraora aika ti kona n uaia n rikirake ma ngaia ni bai aika a tia n riki ni maiura. Nanon te Uea i nanon ara bobotaki ba e na karikirakeira iroun te Tamnei ae Raoiroi ri nanoia tarira aika e mamakuri irouia.

Bukin te bobotaki boni bukin karekean nanoia aomata ba a na rabakau n anga are boni ngaia nakoia taria ni Kiritian, ao a na tangira te uaia n rikirake ao te uaia ni ibuobuoki boni i marenaia nako i nanon te maiu ni Kiritian. Ti kamatoa n tai nako te koaua i bukin

---

Iteraniba 41

taekan te bobotaki ba bon nanon te Atua i bukira. E kona ni kaueaki rongorongon te aomata i bukin muin ana makuri aika a raoiroi, ao ae e uana nakon te botaki, ba a na kaukaki riki nanoia nako iai.

- Te Makuri

Boton te makuri ni ibuobuoki teuana bon ti te tibatiba te bai are e reke iroura ni kaonoia iai raora: ara mane, kunnikaira, karara, ara batika, ara motokaa, ara booti, ara auti, rabakaura, ara tai, ara konabai, ara kabarabure, ao ara ibuobuoki n iteran kainnana ni kabane. Ngkana ti botaki ma raora ke kain ara utu, ao ti riai ni kaota nakoia aekan te tangira are ana kona n ataia ma n namakinna iai, ba ngaia ni koaua te tangira ae noraki irouia ni uani maiura ae e oti iai te bitaki. Ti riai ni kaonoia n taekina nakoia taekan te Uea ngkana a tauraoni n te koaua ni kauki maiuia nakoina, ao ti reitaki naba iai ma te Uea. E na manga rikirake ni mamara te aomata ae e rarawa ni makuri i bukia raona aika kain te Aro.

- Te Reirei

Ti riai n reirei taekan te Atua, ba ti aonga n rabakau ni kina ma n ata arona n tatangirira. E na kanga n reke aei iroura? Baikara baika ti na karekei i bukin kan atakin riki taekan te Atua? Bon aikai baika ti riai ni karekei i bukin kan atakin riki te Atua ba: taekan te Aro, warekani karaki ke rongorongon Aro, ao te kaotioti n taekinna ma n reireiakinna. Bon akea te reirei are e maiu riki ke ni kakanato riki i bukira nakon te reirei n ana taeka te Uea.

Ai raoiroira te Atua, ba e anganira arora ba ti na kamanenai aika moan te kakawaki aikai! Te moanibai i bukin te Kiritian bon atakin te Rongorongo ae Raoiroi ao atakin karakin maiun ara Uea ae Iesu Kristo ma ana makuri. I muina bon warekan aia reirei tabemang n taekan Iesu n te Nu Tetamenti, ao i muin riki anne tia manga ongora te O Tetamenti ba a moan taekinaki iai baika a karakinaki ngkai i nanon te Euangkerio. E taekinna Bauro n ana reta nakon Timote ni kangai: "A reke Korobokini bane mairoun Tamnein te Atua, ao a bongana i bukin reireinakira, kaotan ara bure, kaetan arora, ao kawanawanara n te raoiroi" (2 Timoteo 3:16). I rarikin anne ao ti bon riai naba n ongongora n taiani kaotioti ni karekei tibangara mai iai, ao ti riai n tau muin taeka aika ti anganaki ba ti aonga

---

Iteraniba 42

---

ni manga kona naba ni manga karaoia.

4 – Te Kurubu

- Reitan te botaki n tataro.
- Okira te reirei are a tiba anganaki
- Te tibatiba ae kaeineti ma maiuia ma te Uea n te wiki ae e nako. N aron ae tera are a tia namakinna ba a bitaki iai iroun te Uea?
- Buokia ba a na anaki nanoia ni kakaea aia botaki ni maiuna te ibuobuoki ma te itangitangiri ba ngaia kawain te rikirake i nanon te maiu ma te Uea.
- Te Tataro.

5 - Kanoan te wiki ae e na roko:

Bon wiki 7 : TE TOKANIKAI IROUN IESU

Te Kaitiua ni botaki: TE TOKANIKAI IROUN IESU

1 - Kaukana

2 - Te Botaki n tataro

3- Te reirei: E TOKANIKAIIESU I AONI MAMARARA.

Angia aomata aika a tia ni butia Iesu ba e na “ kainaomata te Tamnei” ni maiuia ao a namakina te ang ao te korakora ae bou ni wiki aika i muina. Iai aika a ti kona naba ni kitan aroia aika bure ao n aia namakin n ataia ba boni mairoun te Uea buokaia akanne. Ma bon tiaki nanona ba akea riki te kaririaki ngkai, ke akea riki te kekeiaki! Ti tuai roko i karawa ao e na bon aki toki te kaririaki!

E kororeta S. Bauro nakoia Kiritian i Karatia ba “a na kairaki iroun te Tamnei ao tiaki n ana makuri kaibabarun te rabata” (Karatia 5:16)

Nanon te taeka anne ba te aomata nako ae e raure nako ma te Atua ma ni maiu n aki reitaki ma Ngaia ao e bae n irira ana kairi te “rabata”. Ao ngkanne e na toki ni kauntaba nanon te Atua n ana makuri nako, ba kioina ngkai ana makuri “te rabata” boni makuri n ai aron aikai: te wenenibure, te kamara, te kaitatan, te taromaui boua, te tabunea, te kairiribai, te bobuaka, te bakantang, te un, te ikakaiwi, te kauntaeka, te koroutu, te matai, te mamanging, te aki taubang n te amarake ma te moi, ao baika ai aron akanne [...]” (5:20-21). Ao tera ae e na karaoia te aomata ae e aki toki ni kokonaaki n te mamara teuana ao are e okioki ni karaoa te bure ba muin ana makuri “te rabata”?

Kawain te Tua

Iai kawai aika uoua aika a taekinaki iroun S. Bouro n ana reta nakoia i Roma (7-8). Te moani kawai bon kawain te Tua: e riai n ataia moa te aomata ba tera nanon te Atua i bukina, ke tera kanoan ana Tua te Atua. Ao ngkana e a ataia ao ai bon ana bai te kekeiaki ngkanne n oini korakorana. “Kawain te Tua” kanga kawain te kekeiaki. “Ko aki toki n unun? Keiaki riki n nimamannei”. “Ko aki toki ni moi manging? Keiaki riki...”

Iteraniba 44

Muin touan te Kawai aei bon te barannano. “Bon iai irou te kani karaoa ae e raoiroi, ma I aki kona ni karaoia” (Roma 7:18).

Kawain te Tamnei ae Raoiroi

Te kawai ae te kauoua bon te onimakina makan te Tamnei ae Raoiroi ae e kona ni bita aroni maiun te aomata. Bon ti ngaia ae E kona n angan te aomata te korakora ae riai ba e na maiuakin ana Tua te Atua. E maeka te Atua ae maiu i nanom (Ioane 14:23) ao e konai bai ni kabane te Atua! E kanga aron touan te kawai aei?

Kauean Iesu

Te moani bai bon te anganga maiura ni kabane, ao riki n itera aika ti mamara iai. Te aomata ae e aki toki n unun ao e riai ni wewetea Iesu ni katoa bong ni kangai: “Ko bon ata arou n unun, te Uea, ma ngaia I a butiko ba ko na roko ao ko na bon uea i nanou, ao riki n te tai ae N na manga namakinna iai te un. Akea makau i aona, ma I anganiko ba ko na tautaekana maiu!”

Ao ai ngaia naba i bukin itera nako aika ko mamara iai, ba tao n te bakatae n te kati, n te kabane mane n aki akaka, ni kateim n amarake ke ni momoko, i nanon am utu ... ao a maiti riki.

Te baere e riai n oti ngkanne ba te ingainga ni kan ongotaeka iroun am Uea. E titirakinaki te aoraki iroun Iesu, “ko kani marurung?” (Ioane 5:6), ao e boni matebuaka ngkanne weteakin Iesu ba aongkoa e na roko ni uea iroum ngkana e aki tangiria te aomata ba e na kamaiuaki man te kairiribai ke te mamara ke te mama teuana ke teuana ao akea buokana ae e na kona n reke iroun Iesu.

- Te onimaki

I rarikin te antaeka iroun Iesu ao e na riai te aekan onimaki ae e aranaki ba te “onimaki ni kariaria.” Ko riai n aki nanououa ba bon nanon te Atua ni kani biti arom ni maiu aika a

riai ni bitaki ao aika ko mamara iai.

- **Te kukurei n tai nako**

N tain te rawawata ao n tain te kataki ao n tain te buaka ao babaina te kakatonga n tai nako: “Kam na kukurei n tai nako, kam na botumaka n tataro. Kam na katituaraoi ni bai ni bane: boni ngaia anne nanon te Atua i bukimi ni kabaneingkami i nanoni Kristo Iesu” (I Tetaronike 5: 6-18). E boto te onimaki ao te tangira i aon te motinnano (decision)ao tiaki i aon te namakin (feeling). E aki tangiria te Uea ba ti na ti itangitangiri ngkana iai nanora ni kani itangitangiri, ma n onimaki ti ngkana iai nanora ni kan onimaki. Ao ai uana naba i bukin te kukurei: bon tiaki ti te namakin ae akea makara i aona. Ma n tain naba te kanganga ao rawawatan nako te maiu, ao e riai te Kiritian ni butimai bai nako ma te kukurei ao te kakatonga! Ma ngaia ae e tuatua S. Bauro ba ti na kakatonga n tai nako ao tiaki ti ngkana ti bebete! Ko kona n tataro n ai aron aei: “Ko raba Iesu, ba e ngaie ngke I a manga taonaki n te rawawata ao I onimakiniko ba ko maka i aoni bai ni kabane. Ma ngaia ae I kan neboiko naba ma ni kukurei iroum ngkai bon raou ngkoe...”

- **ke Baina te maka ae e a tia n anganiko Iesu**

Ngkana tao iai te bai teuana ae ko ataia ba ko tuai n inaomata iai ao e raoiroi bainakin taeka n tataro ae e kaotaki iai te maka are ko a kaman n anganaki. Ko kona n tataro n aron aei: “Te Uea, Ko a tia n tokanikai i aon makan kaibabarun te rabata. I ataia ba e maeka i nanou te Tamnei ae Raoiroi ae e angan te aomata nako te kona ni maiu ma n toro iroum n akea te maku, ao n te itiaki ma te raoiroi ni bong nako ni maiuna. Ai bon te aomata ae bou Ngai ao ana Temboro te Atua ae maiu. Ko raba ngkai ko a tia naba n anganai te maka i aon mamarau ae .....” (*manevea mamaram ikai*)

- **Te tataro ni bubuti**

Ao bon iai bai aika ti riai n aki toki ni bubuti i bukia. Iai itera aika a riai ni kamarurungaki iroun te Atua ni maiura ao i nanora. Ma ngaia ae ti a tia naba n anganaki “te maka ni bubuti”: “Ngkana a boraioi nanoia uoman i buakomi i aonteaba ni bubuti te bai teuana

ke te bai teuana ao e reke irouia mairoun Tamau are i karawa. Ba ike a botaki iai n Arau uoman ke teniman ao Ngai I mena i buakoia” (Mataio 18:19–20).

4 Group

Manga karaoan aron naba wiki aika a nako.

5 Kanoan te wiki ae e na roko:

Wiki 8 : TE TOKANIKAI IROUN IESU.

B TAIAN REIREI I BUKIN TE BOTAKI N TATARO N TE WAKI AE TE CHARISMATIC

1) Te reirei i bukin neboan ao taromaurian te Atua (man ana reirei Fr . Fio)

Te tataro n nebonebo

A maiti aekan tataro. Iai te tataro ae te bubuti, iai te katituaraoi ke te karabaraba, ao iai te tataro ni kamoamoan te Atua ke te nebonebo, ae iai te aekan tataro naba ae aranaki ba “Taromaurian te Atua” (1).

Ngkana ti “taromauria” te Atua (1) ao ti karaoia riki i kabitoi nanora ao n te kainababu. Ti tabe ni karaoi nanora ma ara iango n aki karongoa. Ti boni kona naba n atong aekan tataro aika ti taromauria iai te Atua. Ma atongaki ke n aneneaki tataro akanne kanga n te “angin tataro” ae e karaua te nano ao are ti aki kanenei iai banara.

E kauea ngkanne te aekan tataro ae “taromauria te Atua” te tataro ae te nebonebo ao kamoamoan Arana.

Ngke arona ba I nora te tamnei ae tikiraoi are e koreaki iroun te tia korobanna temanna are e teitei ao I kerakeia ni matakuakina tamaroana ao

Iteraniba 47

---

bakan nanou n tamaroana I a kangai n au iango “Ai tikiraaira”. Ao i nanou I kamoamo a tamaroan te tamnei anne. Tao ngaia anne te nebonebo? Bon tiaki. Ma ngkana I katinakoa au taeka ni kaota nanou nakon te tia korea te tamnei ni kangai: “Moan te tikiraai am tamnei “ ao e tiba neboaki te aomata anne.

Ma ngaia ae bon tiaki te tataro n nebonebo ngkana tao a kukurei ke ni maiu nanora ngkana a aki taekinaki ke ni kaotaki n ara taeka n kamoamo a te Atua.

Ao e kainanoi te Kiritian baika uoua aikai i nanon ana tai n tataro: ba taromaurian te Atua n te nano ao neboana are e oti ma n ongo te aba. A maiti Kiritian aika a tuai n ata te aro aei. E aki tabanin aron aia tataro ba a baina ti te bubuti, ke te kakatituaraoi ao taromaurian te Atua, ma a katuka te nebonebo. A aki ataia ba e karekea kakorakan ara onimaki te tataro n nebonebo. Ao ngaia anne bukin kabatian te nebonebo nakon te Uea i nanon te Botaki n Tataro n te Charismatic. Ti kainababu ngkana ti taromauria te Atua i nanora ao ti karongoa ma n takarua ni kaota neboan te Uea i matan te aba.

A kainnаноaki anga aika a kaota te nebonebo, ao e raoiroi riki ngkana a maiti kanikina aika a buoka ke n irira te tataro n nebonebo (3). Ma ngaia ae ti reireiaki man ana Taeka te Atua ni kangai:

“Uboubo n neboa te Atua” (Taramo 47:1).

“Tabeki baimi n neboia” (Taramo 28:2; 63:4; 88:9; 134:2).

“Kanenei banami n neboneboia” (Taramo 42:4; 47:1; 98:5-9).

-----

1. Worship
2. Adore, worship
3. For praise: the more expression the better.

Ba tiaki kona n neboneboia ni wirikiriki! Ba tiaki te aekan tataro ae te nebonebo ngkana e wirikiriki ma n tataro te aba n te nano, ma boni ngaia te rinan ae “taromaurian te Atua”. Ma ngaia ae kangai ana Taeka te Atua: “n te kukurei ao neboia”. Ao boni baikai aika ti karaoi n ara botaki n tataro: Ti tabeki baira ao ti uboubo man takarua ni kukurei nakon te Uea ba kaotan ao kawain te nebonebo.

Tao iai ae titirakingkami, ba e aera ngkai kam karaoa anne ao tuangia ba te nebonebo bon iteran te tataro are te iterana. Ao ti tuangaki n te Baibara ba tina uaia n baini ni kauoua, ba te tataro n taromauria te Atua i nanora ao te tataro n neboneboia n te aro are e na noraki. Ma ngaia ae n te itera aei ao ti na rikirake iai i nanon te onimaki, ao ti na nori iai ana karaoiroi te Atua aika kamimi.

Ao uringa naba ba a aki riai n unga nanora ba ti aonga ni kona n neboa te Atua, kioina ba e aki roko man te unganano ara onimaki. Bon te motinnano (decision) te onimaki, are nanona ba ko kona ni motika nanom ba ko na onimaki ke ko rawa n onimaki. (E rawa n oin nanona Toma n aki kan onimaki ngke e tuangaki irouia abotoro ba a tia n nora Iesu.) Ma ngaia ae n te tai are tao e aki unga nanom, ni motika nanom ba ko kan neboia naba e ngae ngke akea nanom iai. Ke nebonebo ngkanne maium i nanon te onimaki. Ma ngaia ae neboa te Uea n tai nako, ngkana iai nanom iai ao ngkana akea nanom naba iai, ngkana e ota iroum bukin te tataro n nebonebo naba ngkana e aki ota iroum, i bukina ba ti tuangaki man te Baibara ba e bon riai n neboneboaki ara Uea ao Atuara n tai nako n aki totoki!

Man ana taeka te Atua

“Karaoiroa te Atua, neboia akana maiu ni kabaneia, i bukin ana akoi ni bane nakoimi. Karaoiroa Arana ao neboia. Katanoatai ana makuri te Atua i mataia aomata nako n ai aron ae e riai ao tai toki ni katituaraoia. A aki riai ni mauanti ana makuri te Uea aika a raba, ma a riai n oti man tanoata ana makuri te Atua. Katituaraoia n ai aron ae riai.

Iteraniba 49

Karaoa ae raoiroi ao kam na aki tekebuaka.”

“Ti na aki toki n angan te Atua iroun lesu te karea ae neboana mai nanoni wira ba kamoamoan Arana.” (Ebera 13:15)

“Kabanei nanomi n anenea te Uea ma n neboia. Katituaraoia n tai nako n Aran ara Uea ae lesu Kristo i bukini baai ni kabane.” (Ebeto 5 :20)

Bon te koaua ba ti aki bati n reken nanao te Atua ma katituaraoana ni maiura. Ti bia rabakau ni bubutia ni maitin te tai ma burenibai ba ti na angan te Atua karineana ma kamoamoana ni kaota iai rietatana ma mimitongina ae akea kabotauana.

Ma ngaia are n te “course” aei e na buokira n ata riki taekan neboan te Uea. A maiti ake a taekinaki rongorongoa n te Baibara ba a kanenei banaia ngke a neboa te Atua. N ai aron aikai:

Tawita: “N na katituaraoa te Uea ma nanou ni kabane, N na kaoti am makuri aika kamimi, N na anenea Aram, ngkoe ae ko moan te rietata.” (Taramo 9:1-2)

Nei Maria: “E neboa te Uea tamneiu ao kimareirei nanou iroun te Atua ae au Tia kamaiu.” (Ruka 1:46-55)

lesu: “Ao n te tai naba arei E a ti kimarimari naba lesu ni kukurei iroun Tamnei ae Raoiroi ao e taku : “I katituaraoiko Tamau ae Ueani karawa ma aonnaba .... “(Ruka 10.21)

Aomata ake a kamaiuaki iroun lesu:

“Ao temanna mai buakoia ngke e noria ba e a toki reberana e kanenea banana n neboa te Atua”. (Ruka 17 : 15)

“Ngke e noraba te mataki ao e ira lesu n neboa Te Atua. Ao te koraki ake a matakuaikina te baerei a bane ni kamoamoana te Atua”. (Ruka 18: 43)

Ana reirei: “Ao ngke a kan roko n raben te maunga are Oriwete, a bane n takarua ana reirei ao a kanenei banaia n neboa te Atua i bukin taian kakai ake a nori ngkoa. E kangai aia taeka: “E na kakaraoiroaki te Uea ae nakomai n Aran te Atua. Te raoi i karawa ao te neboaki i eta.” (Ruka 18:37)

“Ao a oki n neboa te Atua n te Temboro.” (Ruka 24:53)

-----

2) Te reirei n taekan te tataro ae te “Ribano”

lai te aeka n tataro teuana ae e babainaki n te Charismatic Renewal ae e aranaki ba te “Word of prayer” ao are ti na aranna ba te “Ribano”. Arona a na bane kain te botaki n neboa te Uea n ti teuana te tai ni kanenei banaia. E kamimi n te moan tai, ao teutana i muin teutana, e rikirake ni bebete ma n titikiraoi.

A angakarea ngkoa berebitero n te temboro ae i lerutarem n te ingabong, ao n te tairiki koraki. Aia karea bon tibu ataei ao te ribano ae e kabuekaki i aon te baonikarea.

E angakarea naba te Ekaretia n ua tokin aonnaba, ma ana karea boni Iesu (Te Eukari) ao te tataro: “Ti na aki toki n angan te Atua te karea n nebonebo, iroun Iesu, ba te karea ae neboan Arana” (Ebera 13:15). E riki ba te anga karea ara tataro n nebonebo n ai aron te ribano ae e tara ni mangaongao ma are e boiarara i matan te Uea.

“E bia riki au tataro i matam ba kanga te karea ae boiarara, ao arorani baiu ba kanga te karea n te tairiki” (Taramo 14:2). Ngkana e kanganga n te moan tai te tataro ae te ribano ao uringa ba tiaki te bai ae bebete te angakarea. Ao n te tataro ti bon anga ngaira nakon te Uea.

Kawain te tataro ae te ribano

- Ti na kamatui matara moa. Moan te bongana ba ti na aki mataku ke

Iteraniba 51

---

ni itaramata. Ti kan nora te Uea i buakora man taetae nakoina n ti Ngaia n aki tabeaianga irouia raora. E bebete riki te tataro ae bon waerake mai nanora ni koaua ngkana ti kaini matara ma ni katurua taran Iesu.

Ti atong taeka aika a uarereke ni karinea iai te Uea ao ti okioki n atoatonga “Ko raba te Uea. Alleluia....Ko raba Iesu....I tangiriko te Uea....Ti ngkoe ae Ko....am bai te .... “Te Uea, Ko maeka i buakoni karairoam irouia Iteraera “ (Taramo 2:3)

Raioiroin te tataro ae te ribano ba a bane ni kona neboa te Atua kain te botaki. Ngkana e tataro temanna i muin temanna i nanon te botaki ae a maiti kaina ao tao ti iraman aika a kona n tataro i bukina ba angia tao a mama ke a maku, ke akea aia iango.

Raioiroina riki teuana ba ti rikirake n inaomata iai n angan te Atua neboana n aki tabeaianga irouia aomata. Ngkana e “rin” i nanon temanna te tataro ba muin ae e a tia ni motika nanona ba e kan tataro n aki matakū, ao e na rikirake irouna tangiran te tataro ae te ribano.

.....

3) Te reirei n taekan te tabekibai

Bon tenea te bai aika iroun te aomata ba te rabata, te nano, ao te tamnei. E taku te moan Tua ba ti na tangira te Atua ni kabanei tamneira, nanora ao korakorara (rabatara). Ti kona naba n tataro n itera aika tenea aikai: n tamneira (te tataro n ianena), n nanora (tataro aika a mate iroua, ke tataro aika ti otoi) ao n rabatara: te tura, te wene ni bobaraki n tain te katabu, te uboubo, te katokabai, te tabekibai.

Iteraniba 52

E taku ana taeka te Atua:

- Taramo 62   “N na tabeki baiu n aram
- 133   “Kam na bane ni karaoiroa te Uea ngkami ana toro te Uea.” Kam na arori baimi nakon te tabo are tabu ao karaoiroia te Uea.”
- 142   “Te Uea, ko na ongo au tataro. I arori baiu Nakoim. E taka tamneiu n tangiram n ai aron te aba ae e mauteretere.”
- 140   “E na kamenaki au tataro i matam ba kanga te karea ae boiarara, ao arorani baiu ba kanga te karea n te tairiki.”

Bon aia katei naba moani Kiritian te tatataro n arori baia nako Karawa. E bati nanona:

- A tabeki baia taenikai. Tiaki taenikai iroun te Atua ngaira ma bon oin nanora ba ti na anga maiura nakoina
- Bon te kanikina naba i bukin te mangauti: e wene te mate, e tei ane e maiu
- Kaotan naba te kukurei, te kabaia n neboa iai te Uea.

Ngkana e kanganga n te moan tai ao kamatuimatami. Iangoa te Uea n aki tabetabe ma aomata. Tao iai aika maku ba ana ngareakinaki iai.

4) Te moan reirei n taekan te “ribano ni ianena”

Ti karikaki iroun te Uea ba ti na neneboia. A on nanora ma tamneira ni kan neboia ma e tutukira te mama ao te maku ni kaotia i mataia aomata ba ti tatangira te Uea. N te bong aei ti na reirei te anga riki teuana ae ti kona n rikirake n rabakau n neboia iai Iesu.

Ti na tataroa te Taramo teuana n ira aia katei I-lutaia (Rinea te taramo teuana, tao man te boki n tataro ke n anene. A kona n okoro aia taramo aomata). Kataneiai n ribano ni kanenei banami.

Ti kona naba n aneneia n ae e bon uota ana ee te aomata nako: e okoro te taeka ao e okoro naba eena. E taku te taramo: Anenea te anene ae bou nakon te Uea. "Tera te anene ae bou? Bon te anene ae tuai man aneneaki mai maina! E karika naba eena te Tamnei ae Raioiroi n te tai ae ko tabekia. Te kataneai....(E uki te ngare)

.....

5) Te kauoua n reirei n taekan te "ribano n anene"

Ti kan rikirake n rabakau n neboa te Uea. Ti na aki maku ke ni mama. Te anga teuana ni karaoa anne bon te anene ae mai nanom: boni ngkoe ae ko karekea eena ao manewena naba. E bebete riki ngkana ti a manga ribano n anene moa (nora te wiki ae nako) n anaa te taramo teuana. Ti anenea te kibu teuana ao mwina ti bon ototo ni karaka riki ke ni kaabakia n aron aei: Nora te taramo 144 Anene No 28. Ko karekea oin am ee i bukin te taeka ae kangai: "N na neboa aram taai nako. N na karaoiroiko n aki toki". Tai baina ae bon een te anene aei ma bon karekea oin am ee! Ao i mwina ko ti reitia n anene tao ni kangai: " I kan neboa Aram te Uea i bukin am akoi ae ababaki nakoiu. Ko raba ngkai ko a tia." Ngkana e tare am iango ao ko a manga ana te kibu ae i muina, ke ko anene n ianena.

.....

A makuri ni karaoa te boki aei:

Original Editor:	Fr. Jo Hegglin (1984)
original Helper:	Eria Naurua
Revision and updating:	Fr Koru 2016
Reprint:	NSC 2016